

15
(1333)-сон
13-апрел
2018

Хабар

ERURSEN SHOH, AGAR OGOHSEN SEN
AGAR OGOHSEN SEN, SHOHSEN SEN

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI NASHRI

1992-yil martdan chiqa boshlagan www.xabar.uz

УШБУ

СОНДА:

МОБИЛ АЛОҚА ВА ХАВФСИЗЛИК

Мобил телефон ва ундаги маълумотларга йўналтирилган хатарлар
5-бет

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Глава Мининфокома встретился с делегацией Всемирного банка
6-бет

МАЗЗУГА ҚАЙТИБ...

Китобни хор қилишдан қўрқмайсизми, жаноб раҳбар?!
7-бет

ОБОД ҚИШЛОҚ

Бир келиб кетинг, қишлоғимизга...
9-бет

ХАВФСИЗЛИК

Қалбаки антивируслардан эҳтиёт бўлинг
12-бет

ЯНГИ ЗАМОН, ЯНГИ ПОЧТА:

Швейцария, Сингапур, Полша
13-бет

ЎРТАЧА ОЙЛИК ИШ ҲАҚИ ҚАЙСИ СОҲАДА ЭНГ ЮҚОРИ?

Давлат статистика қўмитасининг 2018 йил биринчи чорақ яқунларига оид маълумотида келтирилишича, ўртача ойлик номинал иш ҳақи энг юқори соҳалар қуйидагилар:

алоқа ва ахборотлаштириш — **2,77 млн. сўм;**
молиявий ва сугурта — **2,72 млн. сўм;**
саноат — **2,31 млн. сўм.**

НЕГА ШАМОЛ ДОИМ “UNITEL” МАЧТАЛАРИНИ ҚУЛАТАДИ?

3-бет ▶

АКТга ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН МАКТАБ ҚАНДАЙ ШАРОИТЛАРГА ЭГА БЎЛАДИ?

Президент Шавкат Мирзиёев ўтган ҳафтада пойтахтимизнинг Яшнобод туманига ташрифи мобайнида Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги АКТ йўналишига оид фанларни чуқурлаштириб ўқитишга ихтисослаштирилган мактабнинг қурилиш ишлари билан танишди.

3-бет ▶

КЕЛАЖАККА ЙЎЛ

60 нафар қиз ахборот технологиялари соҳасида қимматли маслаҳат ва билимлар олишди

“Microsoft” компанияси маҳаллий компанияларнинг қўллаб-қувватлаши билан Ўзбекистонда биринчи мартаба қизлар салоҳиятини ошириш ва уларни технологиялар соҳасига жалб этишга қаратилган “DigiGirls” таълим дастурини ўтказди.

Тадбирда 12 ёшдан 17 ёшгача бўлган 60 нафар қиз қатнашди. Дастур ёш қизларга технология соҳаси ва янги инновациялар билан танишиш имконини берди.

2-бет ▶

ТЕЗКОР ПОЧТА

24 СОАТ ИЧИДА ЖЎНАТМА ҚЎЛИНГИЗДА БЎЛАДИ

“Ўзбекистон почтаси” АЖ республикамиз почта бозори конъюктурасини ўрганиб чиққан ҳолда ҳамда мижозлардан тушаётган талабларни инобатга олиб “Тезкор почта” янги хизмат турини жорий қилди.

Жорий йил 10 апрелдан “Тезкор почта” хизмати доирасида почта жўнатмаларини қабул қилиш ва етказиб бериш учун бутун республика бўйлаб 15та почта алоқаси объектлари тасдиқланди. Жўнатмаларнинг қабул қилиниши ва етказиб берилиши қисқа назорат муддатларида ва ҳамёнбоб нархларда амалга оширилади.

Масалан, Тошкентдан Нукусгача ва бошқа вилоят-

лар марказларигача жўнатмалар 24 соат ичида етказиб берилади ва олувчилар зудлик билан почта жўнатмаси ҳақида телефон орқали хабардор қилинадилар.

“Тезкор почта” жўнатмаларида “Почта алоқаси хизматларини кўрсатиш қоидалари”га мувофиқ ички почта жўнатмалари учун белгиланган ҳужжатларни, иш қоғозларини ва халқ истеъмоли молларини жўнатиш мумкин.

Республика ичидаги тезкор почта жўнатмаларини жўнатиш ва топшириш хизматларига белгиланган тарифлар акциядорлик жамияти расмий сайти (pochta.uz)да келтирилган.

РЕКЛАМА

ALSKOM
СУФУРТА КОМПАНИЯСИ
ИППОТЕКА КОМПАНИЯСИ

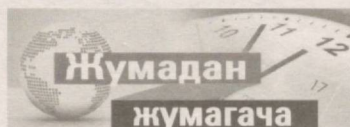
ЮРИДИК ВА ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ ИПОТЕКА СУФУРТАСИ

Тошкент шаҳри,
А.Темур кўчаси 109-уй
www.alskom.uz

Тел.: 147-11-00;
Факс: 147-22-00

Хизматлар лицензияланган

2 ХАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

КЕЛАЖАККА ЙЎЛ

60 нафар қиз ахборот технологиялари соҳасида қимматли маслаҳат ва билимлар олишди

➤ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 6 апрел куни Тошкент шаҳрида амалга оширилган бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари билан танишиш, халқ билан мулоқот қилиш мақсадида пойтахтимиз туманларида бўлди.

➤ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Блуда вилоятининг Буфарик аэропорти яқинида ҳарбий самолётнинг қулаши оқибатида кўплаб инсонлар ҳалок бўлгани муносабати билан Жазоир Халқ Демократик Республикаси Президенти Абдулазиз Бутефлика ва Жазоир халқига ҳамдардлик билдирди.

➤ Матбуотда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан имзоланган, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан 2018 йил 29 мартда маъқулланган "Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати тўғрисида"ги ҳамда "Давлат харидлари тўғрисида"ги қонулар эълон қилинди.

➤ Ўзбекистон Савдо-саноат палатасида 10 апрел куни "Ўзбекистон билан Бангладеш ўртасидаги савдо-иқтисодий ҳамкорликнинг истиқболли йўналишлари" мавзусида семинар бўлиб ўтди. Учрашувда икки мамлакат ишбилармонлари иштирокида қўшма корхоналар ташкил этишни рағбатлантириш, янги ташкил этилган эркин иқтисодий зоналарда чет эллик инвесторлар учун тақлиф этилаётган қулайлик ва имтиёзлар юзасидан фикр алмашилди.

➤ Пойтахтимизда Беларус Республикаси маданияти кунлари бошланди. Алишер Навоий номидаги кино саройида беларус киноси ижодкорлари томонидан яратилган филмлар намоёниши бўлиб ўтмоқда. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театрида мазкур давлат санъат усталари, ижодкор ёшлари иштирокидаги концерт намоёниши этилади. "Туркистон" саройида бўлиб ўтадиган концерт дастурида юрдошларимиз беларус мусиқа санъатидан баҳраманд бўлади.

➤ 11 апрелдан "Тошкент — Олмаота — Тошкент" йўналишида илк йўловчи ташувчи автобус қатнови йўлга қўйилди. Йўналиш масофаси 818 километри, йўлдаги вақт эса 16 соат 30 дақиқани ташкил этади. Жадвалларда "Фиш кўприк" (Ўзбекистон) ва "Ипак йўли" (Қозоғистон) чегара ва божхона назорат маскани текширувидан ўтиш учун 30 дақиқадан вақт ажратилган.

◀1-бет.

"DigiGirlz" — "Microsoft" корпорациясининг қизлар учун илм-фан, технология, муҳандислик иши ва математика соҳаларида таълимга инвестиция дастуридир.

Таълим дастурининг очилиш қисмида сўзга чиққан Тошкент шаҳридаги ИНҲА университети ректори Сарвар Бабахолжаев "DigiGirlz" таълим дастурининг Ўзбекистонга кириб келганидан мамнулигини, бундай тадбирлар қизларнинг фан ва ахборот технологияларига бўлган қизиқишини уйғотишга имкон беришини таъкидлади. "Бугунги кунда АТ соҳасида қизларнинг ўрни жуда кам ва бизнинг мақсадимиз кўпроқ хотин-қизларни технология дунёсига олиб киришдир. Шунингдек, бундай тадбирлар қизларга гендер стереотипларини енгиб чиқишга ва ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида ўз малакасини оширишга ёрдам беради. Бугун бу тадбирда қатнашаётган ёш қизларнинг бир неча йилдан кейин университетимизда талаба сифатида кўришдан умид қиламан", — деди ректор.

— "DigiGirlz" таълим дастури — қизларга ижтимоий, профессионал тақдирини танлаш ҳуқуқини берадиган лойиҳадир ва биз бевосита уни амалга оширишда иштирок этаётганимиздан хурсандмиз, — деди Мирзо Улуғбек инновация марказининг бизнесни ривожлантириш бўйича директори ўринбосари Баҳодир Аюпов. — Бир хорижий мутахассис айтганди: Ўзбекистон бозори инновацион лойиҳалар учун ниҳоятда оч. АКТ йўналишида қанчалик кўп яхши гоёларни амалга оширманг, бу бозорда, албатта, ўрнингизни топаверасиз. Сиз бугун келажакнинг учун муҳим қадам ташладингиз — АКТ соҳасини танладингиз. Ишонч билан айта оламан, бу йўл сизга порлоқ келажакни тақдим этади. Мен сизларга муваффақият тиламайман, чунки ўз танловингиз билан муваффақиятга эришиб бўлдингиз. Мен сизларга интилиш ва қатъийлик тилайман, шунда барча орзуларингизга эришасиз.

"DigiGirlz" дастурининг биринчи қисмида Полшадан ташриф буюрган "Microsoft"нинг таълим ечимлари бўйича мутахассиси Теодора Варбанова ахборот технологиялари ривожланишида қизлар ва аёлларнинг ўрни ҳақида сўзлаб берди. Сўнг, ўзбекистонлик мутахассис Муқаддам Аҳмедова АТ-лоийҳани амалга оширишда ёш қизлар билан ўз тажрибасини ўртоқлашди. Маъруза давомида олинган билимлар қизларга

нимани кутиш ва бу соҳадаги иш қандай натижа бериши мумкинлигини тушунишга, шунингдек, ахборот технологиялари соҳасида малака ошириш имкониятларини муҳокама қилишга имкон беради.

Дастурининг иккинчи қисмида "DigiGirlz" дастурининг иштирокчилари амалий машғулотларда иштирок этишди. Ёш гуруҳ иштирокчилари (12 ёшдан 14 ёшгача бўлган қизлар) "Flappy Bird" уйинини бошқариш учун сенсор яратишди. Катта гуруҳ (15-17 ёш)даги қизлар робот қўлини яратишда иштирок этишди. Ушбу девайсларни яратиш учун қизлар картон, сим, Arduino комплекти ва бошқа материаллар, шунингдек, дастурлаш бўйича билимларидан фойдаланишди.

— "DigiGirlz" ўқув дастури менга нафақат амалда ишлатас бўладиган, балки янги технологиялар оламини ҳам очди, — деди иштирокчи Рухсора Назарова. — Едимда, бир неча ой аввал, роботларни телевизорда кўрганимда, Ўзбекистон ҳали бундай илғор технологияларни яратишга анча бор, келажакда бўлади, деб ўйлаган эдим. Аммо ҳозир "DigiGirlz"да, мана шу келажакка қўл текказиб, Ўзбекистон келажакнинг яратувчиларидан бир қисми бўлишимга ишонч пайдо бўлди. Мен иштирокчилар қаторидан жой олганимдан хурсандман.

Таълим дастури якунлари бўйича барча иштирокчиларга сертификатлар топширилди. Энг фаол ўқувчи иштирокчи тадбир доирасида ўтказилган танлов натижаларига кўра қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Лутфилло ТУРСУНОВ

Елена МУХСИНОВА, "Microsoft"нинг МДХ бўйича PR ва корпоратив ижтимоий лойиҳалар бўйича директори:

— "Microsoft" бутун дунёдаги қизларни қўллаб-қувватлайди ва уларга ўз салоҳиятларини рўёбга чиқаришга ёрдам беради. "DigiGirlz" дастурининг асосий мақсади технология соҳасида ишлаётган қизларни қўллаб-қувватлашдир. Бу ўқув дастури истиқболли ўқувчи қизларга технологиялар соҳаси улар учун қандай имкониятларни тақдим этаётганини ва улар қобилиятини намоён этиш учун тўққинлик қилаётган гендер стереотипларини синдириш ҳамда истиқболли ўқувчиларга келажакдаги имкониятларни кўрсатиш учун мўлжалланган.

АКТга ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН МАКТАБ ҚАНДАЙ ШАРОИТЛАРГА ЭГА БЎЛАДИ?

◀1-бет.

2017 йилда Давлат раҳбари қарори асосида фаолиятини бошлаган ихтисослаштирилган мактаб 1470 нафар ўқувчига мўлжалланган бўлиб, ўрта мактабларнинг 5-синфини тамомлаган ўқувчилар ҳар йили танлов асосида саралаб олиндилар ва бу ерда 11-синфгача таҳсил оладилар. Айни пайтда янгидан қурилаётган мактабда юртимизнинг бошқа шаҳарларидан келган ўқувчилар учун ҳам шароит яратиши кўзда тутилган.

Мактабда юқори технологиялар асосида ташкил қилинган информатика синфлари, физика ва кимё, инглиз тилини чуқур ўргатишга мўлжалланган лаборатория хоналари, робототехникани ривожлантирувчи қурилмалар, технологик ижод учун қўлай муҳитнинг бўлиши таъминланади. Шунингдек, спорт ва гимнастика заллари, ёпиқ бассейн, очик футбол, бадминтон

ҳамда волейбол майдонлари, югуриш йўлаги, машғулот заллари ёшларнинг спортга бўлган қизиқишларини оширади.

500 кишига мўлжалланган

фаоллар залида LED-экран ҳамда саҳнанинг яратилиши кўзда тутилган. Ихтисослаштирилган мактаб кутубхонаси, ошхонаси бир вақтнинг ўзиде 500 нафар фойдаланув-

чига хизмат кўрсатишга мўлжалланган.

Қурилиш жараёнида мактаб фаолиятида юқори технология — қуёш панелларидан электр қувватини олишдан ҳам фойдаланилиши режа қилинган. Шу билан бирга, ободонлаштириш ва ёнгина қарши фойдаланиш учун сув резервуарлари ҳам қурилмоқда.

Ўқув жараёнлари эса янги ёндашувдан келиб чиқиб ташкил қилинади. Замонавий ўқув дастурлари таълим соҳасида етакчи бўлган Швеция, Финляндия, Австралия ва бошқа мамлакатлар тажрибаси асосида шакллантирилади. Натижада ёшларга ахборот-коммуникация технологияларини ўқитишнинг миллий ва халқаро педагогик ютуқларини жам қилган мактаб дастури ишлаб чиқилади. Ўқув жараёнида ўқувчиларнинг ўзлаштириш кўрсаткичлари ҳамда иштироки алоҳида назорат остига олинади.

▶ НАЗОРАТ

НЕГА ШАМОЛ ДОИМ “UNITEL” МАЧТАЛАРИНИ ҚУЛАТАДИ?

◀1-бет.

Мамлакатимизда аҳолига сифатли мобил алоқа хизматларини кўрсатиш учун барча шароитлар яратилган. Бешта мобил алоқа компанияси аҳолига ўз хизматларини таклиф этипти. Компаниялар томонидан алоқа тармоқларини ривожлантириш мақсадида база станциялари (антенна қурилмаси) ишга туширилиб, йилдан-йилга қамров доираси кенгаймоқда.

Бирок, сир эмас турли ижтимоий тармоқларда ҳамюртларимиз томонидан алоқадаги узилдишлар, сифат бузилишлари билан боғлиқ вазиятлар кизгин муҳокама қилиниб, ҳақли эътирозлар билдирилмоқда.

Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари соҳасида назорат бўйича давлат инспекцияси мазкур ҳолатларнинг ҳеч бирини эътибордан четда қолдирмасдан, кўрсатилаётган хизматлар сифатини мун-

тазам ўрганиб, тегишли назорат тадбирларини олиб борапти.

Навбатдаги ўрганишлар натижасига кўра, айрим алоқа операторларининг амалда фойдаланилаётган антенна-мачта иншоотларида профилактика ишларини ўз вақтида олиб бормаётгани база станцияларидаги авария ҳолатларига сабаб бўлаётгани маълум бўлди. Бу эса шу ҳудудларда яшаётган аҳолининг алоқасиз қолишига сабаб бўлмоқда.

Техникага оид бир қоида бор, яъни жиҳоз бузилмасдан туриб унинг бузилишини олдини олиш керак! Худди юриб турган автоуловни техник кўрикдан ўтказганингиз каби.

Алоқа соҳасида ҳам профилактика, техник кўрик ғоятда муҳим. Дейлик, узоқ вақт давомида антенна-мачта иншооти белгиланган тартибда сифатли техник кўрикдан ўтказиб турилмаса, темир емирилишига (коррозияга) қарши ишловлар берил-

маса, у ишдан чиқиб, фойдаланишга яроқсиз ҳолга келиб қолади. Энг ёмони, бу қурилмаларнинг техник қаровсиз қолиши фуқаролар ҳаётига ҳам жиддий хавф туғдиради.

Туғри, бу борада табиий омилларни ҳам ҳисобга олиш зарур. Кучли шамол, чақмоқ чакнаши, ёнғинчилик. Лекин XXI асрда бу каби омилларга ҳам имкон қалар чидамли чоралар ишлаб чиқилган.

Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари соҳасида назорат бўйича давлат инспекцияси томонидан 2017 йилнинг декабр ойида кетма-кет “UNITEL” МЧЖнинг антенна-мачта иншоотларини об-ҳаво ҳодисалари туфайли қулаши, кўллаб абонентларнинг узоқ муддат алоқасиз қолиши ҳолатлари аниқланди. Жумладан:

- 2017 йил 7 декабрдан 8 декабрга ўтар кечаси Сирдарё вилояти Ховос тумани ҳудудини алоқа билан таъминлаб берувчи транспорт тармоғининг боғлама қисми ҳисобланувчи таянч станция мачта иншоотининг бир қисми қулаб тушган, бунинг натижасида транспорт тармоғи тиклангунга қалар номатлум вақт давомида алоқа мавжуд бўлмаган. Мазкур таянч станция хизмат кўрсатувчи ҳудудда истиқомат қилувчи абонентлар бир ой давомида алоқасиз қолиб кетган;

- 2017 йил 26 декабр куни Тошкент вилояти Оққўрғон туманида учта таянч станция ишини таъминлаб берувчи транспорт тармоғининг боғлама қисми ҳисобланувчи мачта иншооти қулаб тушган, натижада юқори-

да санаб ўтилган таянч станциялари ишдан чиққан ҳамда икки ой давомида мазкур ҳудудда истиқомат қилувчи абонентлар алоқасиз қолган. Ачинарлиси, буғунги кунга қалар ҳам мазкур таянч станция хизмат кўрсатувчи ҳудудда яшовчи абонентлар алоқасиз қолмоқда.

Бу нимани аниқлади? Нуфузли компаниянинг ўз хизмат сифати ва мижозлар олдидаги мажбуриятига бепарво муносабатиними?.. Кескин рақобат муҳитида ҳар бир мижоз оператор учун муҳимлигини компания матмурияти наҳотки англаб етмапти?!

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, инспекция томонидан мазкур ҳодисалар бўйича ўтказилган ўрганиш натижалари юзасидан “UNITEL” МЧЖга таянч станция хизмат кўрсатувчи Тошкент вилояти Оққўрғон тумани ҳудудда сифатли мобил алоқа хизматини тиклаш ҳамда “UNITEL” МЧЖнинг балансида бўлган барча антенна-мачта иншоотларини инвентаризация қилиб, профилактика ишларини олиб бориш бўйича қатъий тазаблар билан кўрсатма берилди ва бажарилиши назоратга олинди.

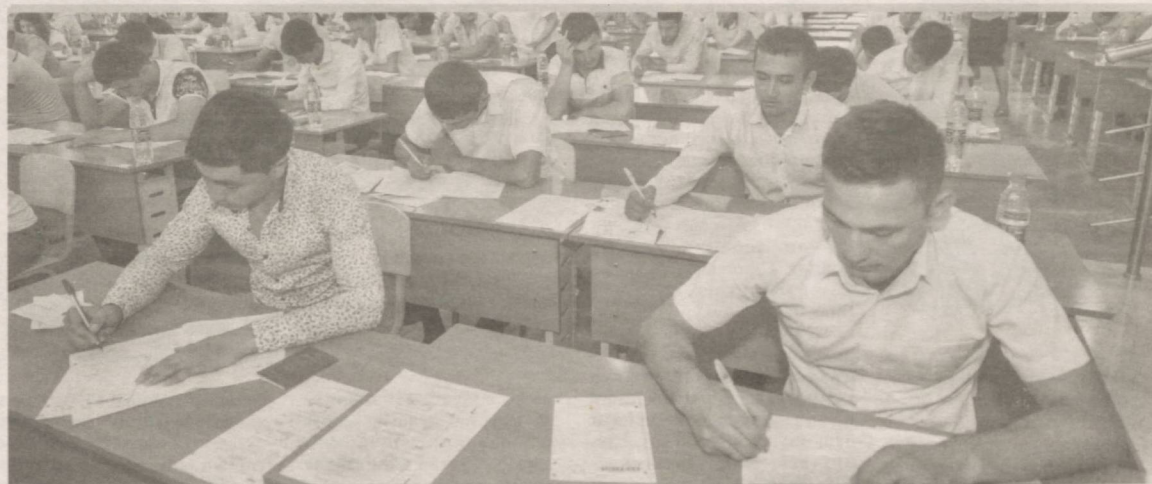
Ушбу ҳолатлар бошқа операторлар фаолиятида содир бўлишининг олдини олиш мақсадида барча мобил алоқа операторларига уларига тегишли бўлган антенна-мачта иншоотлари ҳолатини яна бир бор техник кўрикдан ўтказиш ва белгиланган тартибда профилактика ишларини олиб бориш бўйича оғоҳлантиришлар берилди.

Инспекция матбуот хизмати

Суратда: Тошкент вилояти Оққўрғон туманида қулаган БС-1131 антенна-мачтаси.

ТЕСТ СИНОВЛАРИНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ЎЗГАРГАНИДАН ХАБАРДОРМИСИЗ?

Эндиликда олий таълим муассасаларига ўқишга кириш учун тест синовлари 15 кунда, ҳар куни икки сменада ўтказилади.

Президентимизнинг 2017 йил 16 ноябрда Республика олий таълим муассасалари бакалавриятига кириш тест синовларини ўтказиш тартибини такомиллаштириш тўғрисидаги қарори қабул қилинган эди.

Қарорга асосан, олий таълим даргоҳларига ўқишга кириш учун ўтказиладиган тест синовлари бўйича катта ўзгаришлар бўлди. Бу ўзгаришлар бўйича Давлат тест марказида бошқа ташкилотлар билан ҳамкорликда кенг қамровли ишлар олиб борилди. Комплекс чора-тадбирлар, уларни амалга ошириш механизми ишлаб чиқилди.

Эндиликда олий таълим муассасаларига ўқишга кириш учун тест синовлари 15 кунда, ҳар куни икки сменада ўтказилади. Кунлик тест топширувчи абитуриентлар сони ўртача 57000-60000тани ташкил этади. Тест материаллари китоб типлари асосида тайёрланиб, битта типдаги фанлар мажмуасига мос келувчи таълим йўналишлари бўйича тест синовлари ўтказиб борилади.

Натижаларни тест синови ўтказилган куннинг эртасига Давлат тест марказининг расмий веб-сайтида эълон қилиш учун ҳозирда жавоблар варақасини тез-

кор ўқийдиган 2 донга "iNSIGHT 150" оптик сканери харид қилинмоқда. Бу борада АҚШ компанияси билан шартнома тузилган.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида тест синовларини ўтказиш учун катта сифимдаги павилонлар, кўп ўринли бинолар, коллежлар, ташкилотларнинг сифими катта бинолари ўрганиб чиқилиб, улардан жами 57та бино танлаб олинди. Уларнинг энг кичиги 240, энг каттаси 6150 ўринлидир.

Бу йил тест синовларига 2100 нафарга яқин назоратчи жалб этилиши кўзда тутилган. Улар учун семинар машғулоти ўтказилади. Танлаб олинганларга махсус сертификатлар топширилади.

Абитуриент бинога шахсни идентификациялаш воситаси, видеофиксация қурилмалари, металлодетектор орқали киритилади. Тест жараёни узлуксиз видеокузатув остида ўтади. Ҳозирда биноларни етарли миқдорда стол-стул, ёзув тахтаси (доскалар) ҳамда техник воситалар билан таъминлаш, ўрнатиш борасида дастлабки босқич ишлар якунланди. Абитуриентларнинг ота-оналари тест синови жараёнини мунтазам кузатиб бориш имкониятига эга бўлади.

Давлат тест марказидаги штатлар сони 150тага кўпайтирилди. Муассасада бош бошқарма, бошқармалар ҳамда бўлимлардан иборат янги тузилмалар амалда бўлади. ДТМнинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлардаги бўлимларига 35та штат бирлиги ажратилди.

қарори билан тасдиқланди. Унда тест синовини ўтказиш билан боғлиқ атамаларга изоҳ берилган. Аудитория, аудитория раҳбари атамалари учрамайди.

Олий таълим муассасасининг қабул комиссияси тест синови жараёнида иштирок этмайди, раис ва масъул котиб бундан мустасно. Тест синовлари кундузги, махсус сиртки ва кечки (смена) таълим учун ҳар йилнинг 1 августидан 15 августигача бўлган муддатда, кунига икки сменада ўтказилади. Биринчи смена соат 8:00да, иккинчи смена соат 15:00да бошланади. Тест синовлари ўтказиладиган сана ва вақт Абитуриент рухсатномасида кўрсатилади. Ўтказилган тест синови бўйича видеоёзувлар Давлат тест марказида сақланади.

Саволлар китобида 3та фандан тест синови топшириладиган таълим йўналишлари учун 90та, 2та фандан тест синови топшириладиган таълим йўналишлари учун 60та, 1та фандан 30та савол бўлади. Тест топшириқларини бажариш ва жавоблар варақасини тўлдириш учун 30та тест топшириғига 1 соат, 60та тест топшириғига 2 соат, 90та тест топшириғига 3 соат вақт ажратилади.

Тест синови ўтказилмайдиган таълим йўналишлари бўйича алоҳида истеъдод талаб этиладиган таълим йўналишлари рўйхати шакллантирилган ва тегишли ташкилотларга топширилган.

Саволлар китобида 3та фандан тест синови топшириладиган таълим йўналишлари учун 90та, 2та фандан тест синови топшириладиган таълим йўналишлари учун 60та, 1та фандан 30та савол бўлади.

Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг бакалавриятига ўқишга қабул қилиш бўйича тест синовларини ўтказиш тартиби тўғрисида Низом қайта ишлаб чиқилиб, Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 3 апрелдаги тегишли

Бу йил тест синовларига 2100 нафарга яқин назоратчи жалб этилиши кўзда тутилган. Улар учун семинар машғулоти ўтказилади. Танлаб олинганларга махсус сертификатлар топширилади.

МОБИЛ АЛОҚА ВА ХАВФСИЗЛИК

Мобил телефон ҳаётимиз, фаолиятимизнинг ажралмас қисмига айланди. Усиз келажакимизни тасаввур ҳам қила олмаймиз. Аммо интернет шиддат билан ривожланаётган бир даврда глобал тармоқ ва бошқа йўллар орқали хавф солиши мумкин бўлган турли хуржлар мобил алоқани ҳам четлаб ўтмайдики, бугун айнан мобил телефон ва ундаги маълумотларга йўналтирилган хатарлар ва улардан ҳимояланишга тўхталамиз.

лини қуриш ва чиқиб кетиш каналларини аниқлаш.

■ Хавфларни аниқлашга қаратилган маълумотларни ҳимоя қилиш усулларини асослаш.

■ Эҳтимолли маълумотлар чиқиб кетишидан бўлган зарарни минималлаштиришга асосланган мобил алоқа тизимидаги маълумотларни ҳимоя қилиш вазифаларининг сифатли ечимини таъминловчи комплекс тизимни яратиш.

Маълумотларни тақдим қилиш турлари ва чиқиб кетиш эҳтимолли каналлари

Мобил алоқа тизимида махфий маълумотлар муаммоси ечими мураккаблигининг асосий сабабларидан бири ушбу тизимларда унинг жисмоний турлари кўплигидир, бу эҳтимолли чиқиб кетиш каналлари мавжуд бўлишини олдиндан башорат қилади ва шу билан жисмоний ҳамда функционал жиҳатдан ҳимоя тизимининг кенг қамровли ҳимоясини ташкил қилишни тақозо этади.

Шундай қилиб, идоровий тасарруфда бўлган замонавий автоматлаштирилган мобил алоқа тизимларида маълумот нутқ кўринишида, матн кўринишида ёки қоғоздаги график тасвирларда, фото ва киноплёнкада, проекцион экранларда, шу жумладан, компютер мониторларида ва бошқа кўринишларда айланиши мумкин.

Алоқа каналлари бўйича мобил алоқа тизимларининг объекти орасида айланаётган маълумотларни ўғирлаш ҳолатлари ҳам радиоканаллар линиялари орқали, ҳам симли линиялар орқали узатилаётганда юз бериши мумкин.

Мобил алоқа тизимларининг объекти орасидаги маълумотлар чиқиб кетиш каналларининг барчаси учта асосий тоифага ажратилади:

- акустик каналлар;
- оптик каналлар;
- техник воситаларнинг чиқиб кетиш каналлари.

Мобил алоқа тизимининг объекти орасидаги маълумотлар чиқиб кетишининг асосий каналлари жисмоний майдонлар ҳисобга олинган ҳолда кўриб чиқилади:

- акустик канал бўйича чиқиб кетиши;
- виброакустик канал бўйича чиқиб кетиши;
- шифрловчи ва дешифрловчи ускуналарга эга бўлмаган симли ва радиоалоқа каналлари бўйича чиқиб кетиши;
- электромагнит каналлари бўйича чиқиб кетиши;
- электр энергиянинг истеъмоли бир маромли бўлмаганлиги ҳисобга асосий техник воситалари электр таъминотининг

иқкиламчи манбалари орқали чиқиб кетиши;

■ электрик, магнитли ва акустик майдонлар хавфли сигналнинг ёрдамчи техник воситаларга таъсир кўрсатиши натижасида чиқиб кетиши;

■ ерга уланган сим занжирларидаги хавфли сигналнинг электр энергияси ҳисобига чиқиб кетиши;

■ махфий маълумотлар узатиладиган занжирлар орасидаги ўзаро таъсир ва объект хавфсизлиги ҳудудидан ташқарига чиқиб кетишига эга бўлган ёрдамчи техник воситаларнинг занжирлари орасидаги ўзаро таъсир ҳисобига чиқиб кетиши;

■ асосий техник воситалар билан шакллантирилган қурилмаларнинг электромагнит нурланишлари ҳисобига маълумотларнинг чиқиб кетиши.

Хулоса

Мобил алоқа тизимларидаги ахборот хавфсизлигининг муаммолари кўриб чиқилгандан ва таҳлил қилингандан сўнг қуйидаги хулосалар чиқарилади:

1. Ҳар қандай ахборот тизими, мобил алоқа тармоқлари ахборот хавфсизлигини бузувчиларнинг ҳужумлари остида қилиши мумкин, ушбу ҳужумлар тармоқ ахборот соҳасига хос бўлган хавф ва заифликларни амалга оширади.

2. Ахборот хавфсизлиги масалалари бўйича норматив-ҳуқуқий базанинг таҳлили бугунги кунда алоқа операторларини ҳам ўзларининг, ҳам уларга ишонч билдирган фойдаланувчилар ахборот ресурсларининг хавфсизлигини таъминлаш бўйича мажбурий юклайдиган ҳужжат билан расмийлаштирилган талаблар мавжудлигини кўрсати. Бироқ мобил алоқа тизимларида маълумотларни ҳимоя қилишни ташкил қилиш билан боғлиқ бўлган барча масалалар ҳам етарли даражада меъёрланмаган.

3. Оқорида келтирилган талабларни бажариш учун мобил алоқа тизимларини лойihalаштириш ва қуриш босқичидан бошлаб, маълумотларни ҳимоя қилиш тизимини яратишга киришиш зарур, унинг қўлланиши, мобил алоқалар тармоқлари, операторлар ва давлат хизматларидан фойдаланувчиларнинг турли гуруҳлари ахборот хавфсизлигини таъминлашда манфаатларни ҳисобга олиш имконини беради.

4. Белгиланган мақсадга эришишнинг асосий тамойилларидан бири — ахборот хавфсизлиги базавий босқич механизмининг амалга оширилиши ва қўлланилиши ҳамда ахборот хавфсизлиги даражасини оширишга имкон берувчи хусусиятга эга маълумотларни ҳимоя қилиш тизимини ташкил қилиш зарур ва мажбурий ҳисобланади.

Шоҳрух РАҲМАТ,
Ахборот хавфсизлиги ва жамоат тартибининг таъминлашга кўмаклашиш маркази департаменти бошлиғи

Қандай тузилган ва ишлайди?

Мобил алоқа тизимлари хизмат кўрсатадиган ҳудудни қамраб оладиган ячейкалар (соталар) кўринишида яратилади. Ҳар бир ячейканинг марказида ўз ячейкаси доирасида барча мобил станцияларга хизмат кўрсатувчи база станцияси жойлашади. Абонентнинг ҳаракатланишида тизимнинг ячейкалари орасида битта база станциядан бошқасига хизмат кўрсатишни узатиш — эстафетали узатиш (handover) амалга оширилади.

Барча база станциялари ажратилган симли ёки радиоореле алоқа каналлари орқали мобил алоқасининг коммутация маркази билан уланган. Мобил алоқа тизимларининг ўлчамлари катта бўлган ҳолда уларда кўшимча коммутация марказлари жойлаштирилиши мумкин. Коммутация марказидан умумий фойдаланишдаги телефон тармоғига чиқиш мавжуд, у орқали мобил алоқа тизими билан ўзаро ҳаракат амалга оширилади. Абонент бошқа мобил алоқа тизими ҳудудига ўтганида унга хизмат кўрсатиш битта мобил алоқа тизимидан бошқасига ўтказилади, яъни роуминг амалга оширилади.

Нималар ҳимояланади?

Мобил алоқа тизимларини ҳимоялашдан асосий мақсадлар қуйидагилар:

■ мобил алоқа тизимлари барча бўғинларининг (тинчлик пайти, алоқанда ва фавқулодда вазиятларда) ахборот хавфсизлигини ташқи хавфлардан ҳимоялаш;

■ шахс, жамоат ва давлатнинг мобил алоқа тизимларида айланадиган маълумотлари

махфийлигини сақлашга оид ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш;

■ Мақсадларга асосланган ҳолда мобил алоқа тизимларида маълумотларни ҳимоя қилиш вазифалари шакллантирилади;

■ ахборот хавфсизлигининг ички ва ташқи хавфларини аниқлаш ва башорат қилиш, уларнинг олдини олиш ва бартараф қилиш бўйича иқтисодий асосланган чора-тадбирлар комплексини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

■ республика миқёсида мобил алоқа тизимларида маълумотларни ҳимоя қилиш бўйича ягона сиёсатни шакллантириш;

■ мобил алоқа тизимларида маълумотларни ҳимоя қилишда қўлланадиган усуллар ва воситаларни такомиллаштириш ва стандартлаштириш;

■ маълумотларни ҳимоя қилиш соҳасидаги фаолиятни давлат бошқаруви (лицензиялаш) механизмининг яратиш ва амалга ошириш ҳамда мобил алоқа тизимларини сертификациялаш тизимининг ва уларнинг таркибига кирувчи ҳимояланган техник воситалар, маълумотларни ҳимоялаш воситалари ҳамда қўлланиладиган ҳимоя чоралари самарадорлигини назорат қилиш воситаларининг фаолият юритишини таъминлаш.

Ҳар бир алоқанда мобил алоқа тизимидаги маълумотларни ҳимоя қилиш тизими ҳамда унинг тузилиши ва амалга оширилишига ёндашув индивидуал ҳисобланади. Бироқ ҳар бир ҳолатда мобил алоқа тизимидаги маълумотларни самарали комплекс ҳимоясини яратиш учун қуйидагилар зарур:

■ Ҳимояга муҳтож маълумотларнинг заифлигига таъсир кўратувчи барча омилларни аниқлаш, яъни мобил алоқа тизимига бўлган хавфлар моде-

“Алоқа каналлари бўйича мобил алоқа тизимларининг объекти орасида айланаётган маълумотларни ўғирлаш ҳолатлари ҳам радиоканаллар линиялари орқали, ҳам симли линиялар орқали узатилаётганда юз бериши мумкин.”

6 МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

ГЛАВА МИНИНФОКОМА ВСТРЕТИЛСЯ С ДЕЛЕГАЦИЕЙ ВСЕМИРНОГО БАНКА

Состоялась встреча Министра по развитию информационных технологий и коммуникаций Республики Узбекистан Азима Ахмедхаджаева с делегацией Всемирного банка во главе с директором Глобальной практики по транспорту и цифровому развитию Всемирного банка Франшем Дриз-Гроссом.

В ходе встречи стороны обменялись мнениями по вопросам реализации проекта "Digital

CASA", который состоит из таких компонентов, как развитие цифровой инфраструктуры, системы электронного правительства, цифровой экономики и др.

Узбекская сторона ознакомила гостей с проводимой работой по развитию информационно-коммуникационных технологий и коммуникаций, в частности, с дальнейшими планами развития телекоммуникационной инфраструктуры,

электронных госуслуг, оказываемых населению.

Проект Всемирного банка "Digital CASA" направлен на создание трансграничной широкополосной телекоммуникационной сети, которая свяжет страны Центральной и Южной Азии в единое информационное пространство. Предполагается, что данный проект позволит улучшить доступ к интернету странам, не имеющим

выхода к морю, а также развить их транзитный потенциал.

Конечной целью региональной программы "Digital CASA" является повышение экономического роста стран региона, улучшение оказания государственных услуг и содействие в создании новых рабочих мест. Для достижения этой стратегической цели региональная программа "Digital CASA" намерена повысить доступность Интернета, объединить частные инвестиции для цифрового развития, а также обеспечить наращивание потенциала правительств стран-участниц в сфере предоставления электронных услуг.

Узбекская сторона рассказала об ожиданиях по данному проекту, выступила с предложениями по сотрудничеству со Всемирным банком в области развития информационных технологий и телекоммуникаций.

Стороны договорились продолжить обмен мнениями для дальнейшей проработки взаимовыгодных форм сотрудничества.

НОВЫЕ КНИГИ

ОБЕСПЕЧИМ
ОБЪЕКТИВНОСТИ И ПРОЗРАЧНОСТИ

Научные сотрудники НТО Радиотехники, электроники и связи республики Узбекистан издали книгу под названием "Электронный репетитор эффективное средство повышения качества подготовки кадров" и "Региональная система онлайн тестирования в обеспечении объективности и прозрачности в оценке знаний абитуриентов".

Расскажем кратко о книге "Региональная система онлайн тестирования в обеспечении объективности и прозрачности в оценке знаний абитуриентов".

Совершенствование процесса обучения в высших образовательных учреждениях республики на основе современных требований является одним из основных вопросов сегодняшнего дня. В связи с этим важное значение приобретает обеспечение приема в высшие образовательные учреждения посредством справедливого, объективного и прозрачного проведения вступительных тестовых испытаний.

При формировании собственной региональной системы оценки и мониторинга контроля качества подготовки кадров, необходимо учитывать:

- основную нацеленность и ожидаемый результат от развития системы тестирования в конкретный исторический период;

- экономические возможности государства и общества в финансировании региональной системы тестирования (с частичной самокупаемостью проекта);

- технические возможности в формировании региональной системы

тестирования (компьютерные, телекоммуникационные технологии, программное обеспечение и др.);

- применяемые механизмы и инструменты для достижения целей, поставленных перед региональной системой тестирования.

Контроль знаний (в онлайн-режиме) — обязательный компонент образовательной системы, выявляющий качество обучения и уровень подготовки обучаемого, мотивирующая обучаемого, а также способствующая развитию его интеллектуальных умений.

Тестовая проверка является эффективной формой контроля знаний и умений обучаемых, позволяющая формализовать процесс проверки знаний, сделать его объективным, управляемым и автоматизированным (с использованием информационно-коммуникационных технологий).

В настоящее время необходимо создать все условия для того чтобы молодежь смогла овладеть суммой знаний, необходимых образованному человеку, впитать в себя культурные, нравственные, этические и духовные ценности, которые позволят им быстро и безболезненно адаптироваться к новым рыночным отношениям, быть активными участниками процесса реформирования, построения обновленного государства.

Для этого необходимо решительные и быстрые перестраивать всю систему образования, поскольку выход на мировой рынок, темпы инновационного развития требуют установления тесной взаимосвязи всех звеньев системы образования, эффективного и целенаправленного управления ими.

ЧЕСТВОВАНИЕ

ПОЛКОВОДЕЦ,
СОЗИДАТЕЛЬ,
ПРОСВЕТИТЕЛЬ

Как во всей стране в нашей области широко отмечалось 682-летие великого государственного деятеля и полководца Амира Темура. В частности, наши сотрудники совместно с Ургенским государственным университетом проводили научно-практическую конференцию, посвященную к этой знаменательной дате.

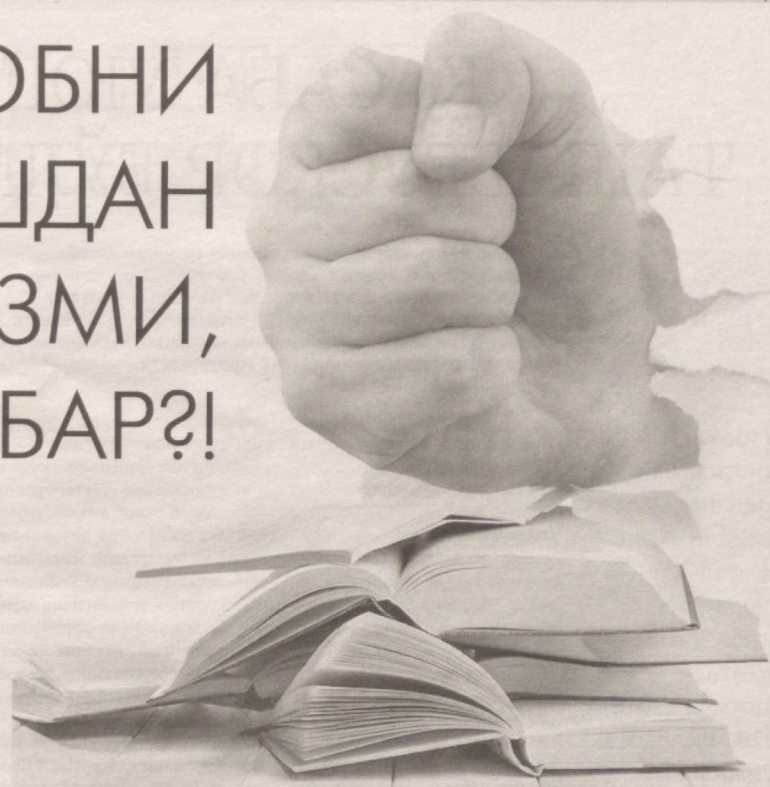
Преподаватели и студенты исторического факультета университета Умидбек Абдалов, Баходир Сотимов, Умрбек Ибрагимов, Дилафруз Хайруллаева, Сохиба Матякубова, Жаҳонгир Қодиров, Умрбек Шухратов выступили с докладами по темам: "Амир Темура и его место в мировой истории", «Книжное дело в период Темуридов», "Амир Темура — покровитель науки, культуры и просвещения", «Отношение великого Темура к женщинам», «Боевое искусство войск Амира Темура», «Ученые мира об Амуре Темуре», «Внешняя политика Амира Темура».

Особое место в духовной жизни государства Темуридов заняло книжное дело, важное значение придавалось созданию и развитию библиотек. В них не только хранились рукописные книги и их копии, но и велась работа по сбору ценных рукописей, их художественному оформлению и переплетению. Они являлись средневековыми книжными мастерскими. Здесь работали опытные каллиграфы, художники-миниатюристы, резчики и другие мастера своего дела.

Почитаемые Амиром Темуром и являвшиеся его жизненными принципами благородства, справедливости, милосердия, стремление к благоустройству и процветанию страны и народа, созданию в годы независимости стали главными критериями нашей жизни, факторами развития.

Зулфия МАШАРИПОВА,
заведующая отделом
Хорезмского областного ИБЦ

КИТОБНИ ХОР ҚИЛИШДАН ҚЎРҚМАЙСИЗМИ, ЖАНОБ РАҲБАР?!

"Xabar" газетасининг 2018 йил, 11-сонида "Кутубхонани ким кутқаради?" сарлавхали мақола чоп этилганди. Унда Фарғонадаги илмий-тиббий кутубхона биноси майдони шаҳар ҳокимлигининг қарори билан хусусий корхонага ажратилгани сабабли йўқ бўлиб кетиш хавфи остида тургани ачинаш билан тилга олинган ва мутасаддилар бу масалага жиддий қарашидан умид қилинганди.

«Ўмғир ёғяпти. Эртага қолдирайлик. Китоблар нам тортади», дедим зорланиб. Улар тушунгандай бўлиб туришганди, бир киши газаб билан келиб, "Кимлигимни биласанларми, мен шаҳар ҳокимиман!" деганича эшикни бузишга киришди. »

Бизга маълум қилинишича, афсуски, ҳеч ким кутубхона фидойиларининг куйинишларига эътибор бермаган. Аксинча, бир асрдан зиёд вилоят шифокорлари билимларини оширишга ва мустаҳкамлашга хизмат қилиб келаётган хазина асраб-авайланмиш ўрнига ҳар ерга улоқтирилган.

Кутубхона директори Элмира Добрава кўнғироқ қилиб, қуйидагиларни гапириб берди: — Таассуфларким, бизнинг Фарғона илмий-тиббий кутубхонамиз биносини аллақачон бузиб бўлишди. 11 март, якшанба куни вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасидан навбатчи кўнғироқ қилиб, кутубхона биноси бузилаётганини айтди. Ҳанг-манг бўлганча етиб борсам юк машиналари, ободонлаштириш хўжалиги ишчилари, вилоят, шаҳар ҳокимлари ўринбосарлари, бошқармамиз бошлиғи ўринбосарлари, ички ишлар хо-

димлари жам бўлишибди.

"Ўмғир ёғяпти. Эртага қолдирайлик. Китоблар нам тортади", дедим зорланиб. Улар тушунгандай бўлиб туришганди, бир киши газаб билан келиб, "Кимлигимни биласанларми, мен шаҳар ҳокимиман!" деганича эшикни бузишга киришди. Ички ишлар ходимлари мени унинг олдига йўлатишмади. "Ахир ёмғир..." деганимча қолавердим. Бу нописандлик дилимни айрон қилаётган бўлса-да, ўзимни қўлга олганча, кузатиб туришга мажбур бўлдим.

Кутубхонани кўчириш азал-азалдан фожиали ҳол саналади. Эзилади, титилади, тузатиб бўлмас шикастланишлар китобларимизни адоий тамом қилади. Аллақанчаси ўғирланиши, ноёб китобларнинг йўқликка юз тутиши... қайси бирини атай. Китобини ўғирлатган инсоннинг ҳоли тушунарли. Бироқ давлатнинг, элу юртининг китобларини ўғирлатган кутубхоначининг, кутубхона директорининг аҳволини тасаввур эта оласизми?!

Китобларни гиштни иргитгандай юк машинасига улоқтиришаётганини кўриш ва бунга дош бериш... Қайси кутубхоначи ва маърифатпарвар бунга дош бера олади?

Китоблар, мен учун жон қадар қадри китоблар қаерларга олиб кетилаётганини ҳам билмай қолавердим. Бирор ҳужжат тақдим этишни ҳам лозим кўришмади. Эртасига маълум бўлдики, бир қисм китоблар вилоят АКМга вақтинча сақлаш учун (ҳеч қандай ҳужжат расмийлаштирилмай), қолгани кўптармоқли болалар шифохонасининг ҳарбий хизматга чақирилувчилар тиббий кўриги бўли-

мига етказилибди. У ерда 7та кичкина-кичкина хоналар бўлиб, бизнинг китобларимиз жой бўлиши амримаҳол. Ававалгисидан тенг ярмига кичик. Қолаверса, мукамал таъмирга муҳтож. Чакка ўтиб ётибди.

Қаттиқ инвентарларимиз "Экстренный"нинг бир хонасида турибди. Қачон муқим жой беришгунча тураверали, деб калитини менга топширишди. Ҳозир тиббиёт ходимлари, тиббиёт олийгоҳлари, коллежлари талабалари ва ўқитувчи-олимларига беминнат хизмат қилиб келган илмий-тиббий кутубхонамиз тақдир раҳбарларни мутлақо қизиқтирмапти.

Ушбу масалада шифокор Музаффар Абдуллаев ҳам ўз фикрини билдириди:

— Мен бу кутубхонадан фойдаланиб келаётганимга ўттиз йиллардан ошди. Дарҳақиқат, кўзларга сургулик ноёб китоблари ниҳоятда кўп. Шифокор тиббиёт тарихи, буюк шифокорлар тажрибаларидан воқиф бўлиб туриши фарз. Мен фаолиятимда қанча ютуқларга эришган бўлсам шу кутубхона туфайли. Тинимсиз ўқиб ўрганганим шарофатидир.

2000 йилгача мазкур кутубхонага янги тиббий илмий адабиётлар, бадий адабиётлар (40 фоизи бадий адабиётлар бўлиб, барча улуг ўзбек адиблари ва шоирлари, чет эл адабиёти намояндалари асарлари бор), даврий нашрлар билан таъминланмиш зўр бўлган. Хориж тиббиёт мактабларининг журналлари ҳам келарди. Монографияларни айтмайсизми! Биз улардан ўрганардик, ишимизда ижобий ўзгаришлар

ҳам салмоқли бўларди. Энди бундай нашрлар орзу бўлиб қолмоқда.

Ҳозир ўзимизда нашр этилаётган газета ва журналлар асосан ўқувчилар тиббий саводхонлигини оширишга мўлжалланган, ўрни бор, бироқ шифокорларга кўп нарса бермайди. Етук шифокорларга ҳуқуқий асосга эга бўлмаган интернет материалларидан ҳам наф кам. Кутубхона биносини бузишдан олдин кутубхоначиларга мана бунга кўчинг, деб муносиб бино тақдим этилса бўларди-ку.

Республика шошилиқ тиббий-илмий маркази вилоят филиалининг илмий ишлар билан шуғулланувчи шифокор-олимлари, амалиётчилари, Тошкент тиббиёт академияси Фарғона филиали талабалари, тиббиёт коллежлари ўқувчиларининг кутубхонаси учун янги бино қуриб берилиши ўрнига бундайин кечириб бўлмас муносабатда бўлинаётгани беҳад таажубланарли, ажабланарли ҳол.

Президентимиз китоб мутолааси, китобхонлик маданиятини юксалтиришга катта аҳамият бераётган пайтда-я? Бизнинг бу муаммомиз ижобий яқун топади, деган умиддамыз.

Тиббиёт ходимларининг куюнганларича бор. Китобга бўлган бундай муносабатни нима деб аташ мумкин? Ёқимсиз, дахшатли сўзни айтмоққа тил бормайди. Китобни бундай хор қилиб бўлмаслик, унинг уволдан қўрқиб ҳисси валломат раҳбарларнинг қалбида бормикин асти...

Ҳафиза САЛЯҲОВА,
"Xabar"нинг Фарғона
вилоятдаги мухбири

Суратларда: Кутубхонанинг кўчирилиши жараёни.

КАСАБА УЮШМАСИ ТАШАББУСКОР БЎЛМОҒИ ЛОЗИМ

Корхона, ташкилот, муассасаларда тузилган касабани уюшмаси кўмиталарининг асосий вазифаси ходимларнинг унумли ишлашлари ҳамда яхши дам олишлари учун иш берувчи билан биргаликда етарли шароит яратиб беришдан иборат. Кўмитамиз аъзолари зиммаларидаги бу масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда фаолият юритишяпти.

"Ўзбекистон почтаси" АЖ Тошкент филиали ҳамда филиал бошланғич касабани уюшмаси кўмитаси ўртасида 2018-2020 йилларга мўлжаллаб тузилган жамоа шартномасига айрим ўзгаришларни киритдик.

Жумладан, жорий йилнинг биринчи чораги давомида 49 нафар ходимга юбилей саналари муносабати билан корхона ҳисобидан 15240400 сўм маблағ сарфланди.

Биз филиалимизда ишлаб, пенсияга чиққан ходимларни ҳам эсдан чиқармасликка ҳаракат қиляпмиз. Ёрдамга муҳтож бўлиб, ариза билан мурожаат қилган бир нафар ходимга моддий ёрдам кўрсатилди. Кам таъминотли оилалар ҳамда ижтимоий ҳимояга муҳтож ходимлар ҳам эътиборимиздан четда қолмаяпти. Чорак давомида ана шундай оилаларнинг 17 нафарига жами 2605600 сўмлик моддий ёрдам берилди.

Маълумки, бугунги кунда юртимизда "Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!" шиори остида ички туризмни ривожлантиришга катта аҳамият қаратиляпти. Зеро, 40-50 йиллаб бир корхонада ишлаб, ўзи яшаётган максанидан нарига ўтмаганлар кўплаб топилади. Ваҳоланки, юртимизда азиз инсонлар яшаб ўтган қадамжолар, улуг боболаримиз заковати маъсули бўлмиш қадимий бинолар анчагина. Юқоридаги шиор остида бошланган ҳаракат замирида юртдошларимиз ҳеч бўлмаса ана шу жойларга саёҳат қилиб, маънавиятларини бойитишлари, билим-

ларини оширишларига эришишдек улкан мақсад ётибди.

Бу борада ҳам касабани уюшмаси кўмиталари ташаббускор бўлмоқлари лозим, албатта. Шунинг ҳисобига олган ҳолда вилоятимиз почта ходимларининг мамлакатимиз диққатга сазовор жойларига саёҳатларини уюштиришга ҳаракат қиляпмиз. Ходимларимиздан уч нафарининг, бўқалик 22 нафар ТПАБ ходимининг Хоразм вилоятига саёҳат қилишларига шароит яратилди.

Даволанишга муҳтож уч нафар ходимнинг саломатлиги Чортоқ ва Бўстон санаторияларида тикланиб, ушбу мақсад учун 4048000 сўм маблағ сарфланди.

"Ўзбекистон почтаси" АЖ Тошкент филиали ҳамда филиал бошланғич касабани уюшмаси кўмитаси ўртасида 2018-2020 йилларга мўлжаллаб тузилган жамоа шартномасига айрим ўзгаришларни киритдик.

Жумладан, "Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 28 декабрдаги "2018 йилда расмий саналарни нишонлаш даврида кўшимча ишланмайдиган кунларни белгилаш ва дам олиш кунларини кўчириш тўғрисида"ги фармонига биноан дам олиш кунларидан самарали фойдаланиш, ички туризмни ривожлантириш мақсадида алоҳида

Суратда: Почтачилар сайёҳатда.

бандлар киритилди.

Мавжуд ўзгаришларга биноан, энди олий ўқув юртларида сиртдан таълим олаётган ходимларга лаборатория-имтиҳон сессиясида қатнашиши, диплом лойиҳаси (иши) тайёрлаш ва уни ёқлаш ёки битирув имтиҳонларини топшириш мақсадида ўқув юрти жойлашган ерга бориши ва у ердан қайтиб келиши учун имтиёзлар бериладиган бўлди.

"Ўзбекистон почтаси" АЖ Тошкент филиали ва бошланғич касабани уюшмаси кўмитаси ҳамкорликда "Ички меҳнат тартиби қондалари"нинг янги таҳрири ишлаб чиқилиб, китоб шаклида чоп этилди. Филиал таркибидagi барча туманларро почта алоқаси боғламаларига ишда фойдаланиш учун тарқатилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Ш.Мирзиёевнинг Ўзбекистон Ёшлар иттифоқининг таъсис Қурултойида сўзлаган маъ-

рузасида белгиланган вазифаларни амалга ошириш учун касабани уюшмаси кўмитасининг ёшлар билан ишлаш йўналишидаги фаолиятини ҳам тубдан қайта кўриб чиқиш, филиалда меҳнат қилаётган ёшларни ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳамда ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, ёш касабани уюшмаси фаоллари билан ишлаш соҳасидаги фаолиятни тизимли йўлга қўйиш мақсадида филиалимизда "Ёшлар бирлашмаси" ташкил этилиб, ҳар бир ишда намуна бўлиб келаётган Қозим Носиров "Ёшлар бирлашмаси" раиси этиб сайланди.

Айни кунларда бирлашма аъзолари ташкилий ишларимизда яқиндан кўмакчи бўлишяпти.

Равшан НОРАЛИЕВ,
"Ўзбекистон почтаси" АЖ
Тошкент филиали бошланғич
касбани уюшмаси кўмитаси раиси

ТАШРИФ

ХОЛОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР ИНСТИТУТИ ОЛИМЛАРИ ҲАМКОРЛИККА ТАЙЁР

Делегация аъзолари билан келгусида робототехника, ўрнатилувчи тизимлар ва ахборот хавфсизлиги йўналишларида ҳамкорлик қилишга келишиб олинди.

Шу йилнинг 5-9 апрел кунлари Исроил давлатининг Холон технологиялари институти профессори Яков Даматов бошчилигидаги делегация Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети-га тажриба алмашиш мақсадида ташриф бўурди.

Тошкентдаги икки кунлик қизиқарли ўқув-семинарлардан сўнг учинчи кун делегация университетнинг Самарқанд филиалида бўлди.

Филиал профессор-ўқитувчилари ва талабалари учун уюштирилган ўқув семинарини филиал директори профессор А.Холжигитов очди ва йилланларни меҳмонлар билан таништирди.

Профессор Яков Даматов 8,5 миллионга яқин аҳолиси бор Исроилда 64та олий ўқув даргоҳи, шу жумладан, 7та етакчи университет фаолият кўрсатаётгани, уларда уч босқичда — бакалавр, магистр-изланувчилар ва PhD фалсафа докторлари тайёрланиши ҳақида гапириб берди. У Холон технологиялар институтида инновацион технологияларни амалиётга жорий этишга алоҳида эътибор берилиши

ва институтнинг Исроилдаги машҳур "Технион" (Россиядаги Бауман номидаги техника университетига ўхшаш) институтидан кейин иккинчи ўринда туришини таъкидлади. Яна бир эътиборга молик жиҳати, Холон технологиялар институтининг бугунги кундаги ректори-президенти Тошкентда туғилиб вояга етган, ҳозирги Ўзбекистон Миллий университетида ўқиган ва бир неча йиллар мазкур университетда педагогик фаолият ва илмий изланишлар олиб борган Эдуард Якубовдир.

Семинарда фалсафа фанлари докторлари Борис Лембриков ва Михаил Киперберлар

ахборот ва телекоммуникация технологиялари йўналишида, оптик толали кабелларни яратишнинг илмий муаммолари ҳамда ахборотларни ҳимоялашнинг усуллари ва янги турдаги антивирус воситаларини яратиш тўғрисида қизиқарли маърузалар қилишди.

Делегация аъзолари билан келгусида робототехника, ўрнатилувчи тизимлар ва ахборот хавфсизлиги йўналишларида ҳамкорлик қилишга келишиб олинди.

Ҳотам ТУГАЛОВ,
ТАТУ Самарқанд филиали-
нинг молия ва иқтисод иш-
лари бўйича директор ўринбосари

БИР КЕЛИБ КЕТИНГ, ҚИШЛОҒИМИЗГА...

Уй-жойлар ва бошқа объектларни қуриш-таъмирлаш ишларига 70та вилоят ва туман ташкилотлари, 310 нафар ишчи, 11та техника жалб этилган.

Ҳар гал бу дилга яқин кўшиқни тинглаганда қалбингизни олис болалик хотиралари, сўлим қишлоқлар соғинчи чулғаб олади, тароватли боғлар хаёли, кетмонига суянган самимий ва оддий меҳнаткаш инсонлар қиёфаси кўз ўнгингизда гавдаланади. Қир-адирларда акс садо берган ёшлиқнинг овозини кўмсайсиз, она қишлоғингизга отлангингиз келади...

Ўзбекистон қишлоқлари азал-азалдан гўзал ва тароватли. Бугунги кунда юртимизнинг олис гўшаларида олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари қишлоқлар қиёфасини янада ўзгартириб юборди, десак асло муболага бўлмайди. Шаҳарга тенглашаётган қишлоқлар жамолини кўриб кўзингиз қувонади. Замонавий уй-жойлар, шаҳарни кидан қолишмайдиган шарт-шароитлар, албатта, замондошларимизнинг фаровон ҳаёт кечиргишлари учун яратилаётганлиги айна ҳақиқат.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлиста Муружаатномасида таъкидлаган "... халқимиз эртага эмас, узоқ келажакда эмас, айнан бугун ўз ҳаётида ижобий ўзгаришларни кўришни истайди. Бизнинг меҳнаткаш, оққўнғил, бағрикенг халқимиз бунга тўла ҳақлидир" сўзлари бугун ҳаётда ўз исботини топаётганлиги эртанги кунга катта ишончдир.

"Обод қишлоқ" лойиҳасини амалга ошириш ҳаракатлари Навоий вилоятида баҳорнинг илк кунларида Юртбошимизнинг Навоий вилоятига айнан энг олис Томди туманига ташрифлари чоғидан бошланган эди. Орадан ўтган қисқа фурсатда "Обод қиш-

лоқ" лойиҳасига киритилган қишлоқлар таниб бўлмас даражада ўзгарди.

Томди туманидаги Утемурат, Нурота туманидаги Чуя, Учқудуқ туманидаги Кулқудуқ, Хатирчи туманидаги Хўжақўрғон, Қизилтепа туманидаги Малиқобод қишлоқлари "Обод қишлоқ" лойиҳаси бўйича танлаб олинган. Барча ҳудудларда иш қизғин. Хусусан, Томди туманидаги Утемурат қишлоғини бугун улкан қурилиш майдонига қиёслаш мумкин. Туман марказидан салкам 150 километр олисда жойлашган чорвадорлар юрти — 1659 нафар аҳоли истиқомат қиладиган 184 хонадонли ушбу қишлоқда уй-жойлар ва бошқа объектларни қуриш-таъмирлаш ишларига 70та вилоят ва туман ташкилотлари, 310 нафар ишчи, 11та техника жалб этилган.

Лойиҳанинг биринчи босқичида қурилиш нормалари ва санитария талабларига жавоб бермайдиган, таъмирталаб уйлар, яъни 154та тураржойдан аксарият қисми таъмирдан чи-

қарилди. Қишлоқда битталан маҳалла гузари, болалар боғчаси, ва спорт майдончаси қурилиши давом этмоқда.

— Томдига Президентимизнинг ташрифлари биз қизилқумликларнинг кўнглини ниҳоятда кўтарди, — дейди Томди туман ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси Зибя Тулекова. — Тўғриси, кейинги йилларда иқлим ўзгариши, об-ҳаво инжиқликлари, бозор иқтисодиёти мураккабликлари томдилликларни бироз қийнаб қўйганди... Туманимиз аҳолисининг 51,2 фоизини аёллар ташкил қилади. Яратилаётган шарт-шароитлар энг аввало аёлларимизнинг оғирини енгил, турмушини фаровон қилишга қаратилган. Бугун тўқсон йиллик тарихга эга Томди ўзгача қиёфа касб этиб, янгилиниш нафасини ҳис қилмоқда.

— "Обод қишлоқ"ларни ахборот-коммуникация технологияларисиз тасаввур этиш қийин, албатта, — дейди Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Навоий вилояти ҳудудий бошқармаси бошлиғи Ф.Тешаев. — Ушбу лойиҳа доирасида амалга оширилаётган барча ободонлаштириш ва қурилиш ишларини доимий мониторинг қилиб бориш мақсадида видеокўзатув тизимини қабул қилинган "Обод қишлоқ" дастури тўғрисида"ги фармони бошланган бундай хайрли ишларнинг ҳуқуқий асосларини яратиб бериши, халқимизнинг ёруғ келажagini таъминлаши шубҳасиз.

даги иш жараёнларини видеокузатиш йўлга қўйилмоқда.

Шунингдек, мобил алоқа операторлари томонидан мазкур обод қишлоқларда замонавий алоқа ва интернет хизматлари кўрсатиш борасида ишлар амалга оширилмоқда. "ЎзМобайл" филиали Навоий боғламаси мутахассислари томонидан жорий йилнинг март ойида Томди тумани Утемурат қишлоғида ишлаб турган CDMA-450 1x технологиясидан CDMA-450 EVDO юқори тезликдаги интернет хизматини тақдим этадиган технологияга ўтказилиши ташкил этилди.

Учқудуқ туманидаги Кулқудуқ қишлоғи ҳудудида ҳам "ЎзМобайл" мобил алоқа операторининг юқори тезликдаги интернет хизматини тақдим этадиган CDMA-450 EVDO технологиясига ўтказилиши ташкил этилган.

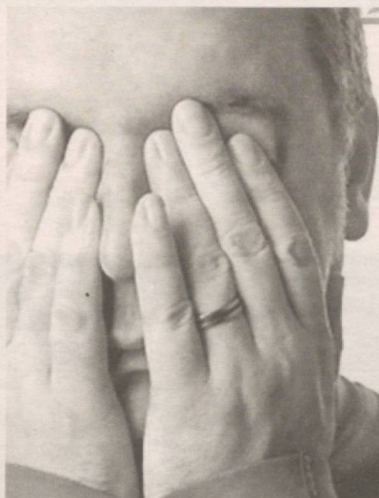
Бундан ташқари, Нурота туманидаги Чуя қишлоғи ҳудуди UMS, Ucell мобил алоқа операторларининг GSM (2G) ҳамда "ЎзМобайл" мобил алоқа операторининг CDMA технологиялари бўйича алоқа қамрови билан таъминланган. 2018 йилнинг охирига қадар Ucell оператори томонидан ушбу ҳудудда 3G тармоғини ишга тушириш режалаштирилган.

Президентимизнинг яқинда қабул қилинган "Обод қишлоқ" дастури тўғрисида"ги фармони бошланган бундай хайрли ишларнинг ҳуқуқий асосларини яратиб бериши, халқимизнинг ёруғ келажagini таъминлаши шубҳасиз.

Маруся ҲОСИЛОВА,
"Хабар"нинг Навоий
вилоятидаги муҳбири

Суратларда: Хатирчи тумани Хўжақўрғон қишлоғидаги қурилиш ишлари.

ДЕПРЕССИЯДАН

АЗИЯТ ЧЕКАЁТГАНЛАРГА МУТОЛАА ЁРДАМ БЕРАДИ

Охириги йилларда кўп (ёки умуман) китоб ўқимай қўйдик. Тўғри-да, тайёр телевизор, интернет турганида китобга йўл бўлсин...

Хар куни сериал қаҳрамонларига қўшилиб дард чекамиз, севимли футбол командамиз ютқазиб қўйса куюнамиз, буёқда интернет тинмай янгиликларни улашиб ётибди: кимдир ёнган, чўккан, она боласини, ўғил отасини... Хуллас, бу улкан ахборот оқими бизни қаёқларга олиб кетаётганини англашда-да вақтимиз йўқ. Юракда эса гашлик.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълумотларига қараганда бугун сайёрамиздаги ҳар тўртинчи киши депрессия (руҳий сиқилиш)дан азият чекмоқда. Энг ёмони олдинда — ана шу ташкилотнинг прогнозларида 2020 йилда ҳар иккинчи одам депрессия чангалига тушиб қолиши айтилган. Охириги йилларда касаллик ёшариб боряпти, илгари 30 — 45 ёшдан бошлаб кузатиладиган бўлса, ҳозир 15 — 17 ёшлилар ҳам унинг чангалига тушмоқда.

Китоб ўқимаслигиниз жуда ёмон. Бу пси-

холог ва психиатрларнинг фикри. Китоб ўқиса одам фикрлайди, демакки, миясини ишлатади, саводи ошади, биратўла юрагидаги гашликдан ҳам қутулиб олади. Ўйлаб қолсан киши, бугун жамиятимизни кузатаркансан, айнан китоб етишмаётганга ўхшайди.

Хорижда китоб билан даволашни йўлга қўйишибди — библиотерапия дейишади. Мутахассисларнинг айтишича, хоҳ қоғоз, хоҳ электрон китоб бўлсин, барибир, ўқийвериш керак, шунда кайфият чоғланади, инсонда руҳий қониқиш ҳисси пайдо бўлади, ичимиздаги ҳадик ва тажовуз даф бўлади. Агар кўзингизга дам бермоқчи бўлсангиз аудиокитоблар ҳам бўлаверади.

Италиянинг Турин университети ходимлари депрессиядаги беморларнинг аҳоли библиотерапия билан даволанганда анча ўнланганини қайд этишди. Айрим беморлар антидепрессант-

ларни қабул қилмай қўйишди. Бу ҳолатта шифокорларнинг жавоби шу: депрессияга учраган кишилар доим “ғилоф”да юришади, китобларни ўқишаркан, гарчи бу бировлар тақдири, гарчи бу воқеалар тўқима бўлса-да, уларда эртанги кунга умид уйғонади.

Китобнинг китобдан фарқи бор, албатта. Масалан, руҳий сиқилишни даволашда детектив асарлардан яхшиси йўқ. Китобда тасвирланган жиноятчи қўлга тушишига, ҳақиқат барибир қарор топишига ишонган ўқувчи реал ҳаётда ҳам шундай бўлишига ишонади ва аста-секин унинг дарди чекина бошлайди. Асарда тасвирланган кишиларнинг оғир ҳаёти, уларнинг ташвишлари олдида ўзининг муаммоси сариқ чақага ҳам арзимаслигини англаш эса инсонни ҳаётни қадрлашга, унинг ҳар бир онидан унумли фойдаланишга ундайди.

Америка коллежининг битирувчиси то умрининг охиригача ўртача бешта китоб ўқиркан. Антидепрессантларга эса бир йилда бу мамлакат аҳолиси салкам 20 миллиард доллар сарфлайди. Хулосаси ўзингизга ҳавола.

КРОССВОРД

ЭНИГА: 4. Ёғ олинадиган ўсимлик. 10. Эгилди, аммо синмайди. 11. Уикэнд. 12. Немис файласуфи. 13. Андижон вилоятидаги туман. 15. Тарихчи. 16. Қушларни ўрганувчи олим. 17. Осмон. 19. Прозаник жанр. 20. Дарахтнинг ёш шохи. 23. Рус автоси. 26. Қишлоқ хўжалиги мутахассиси. 29. Навоий вилоятидаги туман. 30. Испан рицари. 31. Италия автоси. 32. Қумтепа. 33. Ғалаба. 34. Илон-чаёилар. 37. “Ҳамлет” персонажи. 38. Ўйнашмагин ... билан. 41. Шимолий Африка тоғи. 44. Океан қуши. 45. Бобурий ҳукмдор. 47. Мева. 48. Ширинлик. 49. Ўзбек тарихчиси. 50. Француз ёзувчиси. 51. Соқит (синоним). 52. Арабча ҳарфлар воситасида ифодаланган сонлар асосидаги ҳисоб.

БҮЙИГА: 1. Венесуэла пойтахти. 2. Шимолий Америка қўли. 3. Жанубий Америка қўпони. 5. Доривор гиёҳ. 6. Қурилма, бино. 7. Маъмурий бирлик. 8. Беқадр. 9. Россиядаги шаҳар. 14. Теннисчи ... Тўлаганова. 15. Аза. 18. Торли соз. 19. Баҳор элчиси. 21. Турли механизмлар жамланмаси. 22. Шаҳар (Канада). 23. Буқалар жанги. 24. Жийда. 25. Беливиядаги шаҳар. 27. Эскимосларга қардош халқ. 28. Ўтмишдаги буюқ шахматчи. 34. Зебра тури. 35. Голландиядаги шаҳар. 36. Жоржия (АҚШ) штати пойтахти. 37. Норвегия парламенти юқори палатаси. 39. Германия жанубидаги федерал ер. 40. Японча гулдаста. 42. Африкага хос дарахт. 43. Калтакесак тури. 45. Ёқутистон дарёси. 46. Футболчи пойабзали.

БОШҚОТИРМА

ТАРЖИМА МАШАҚҚАТЛАРИ

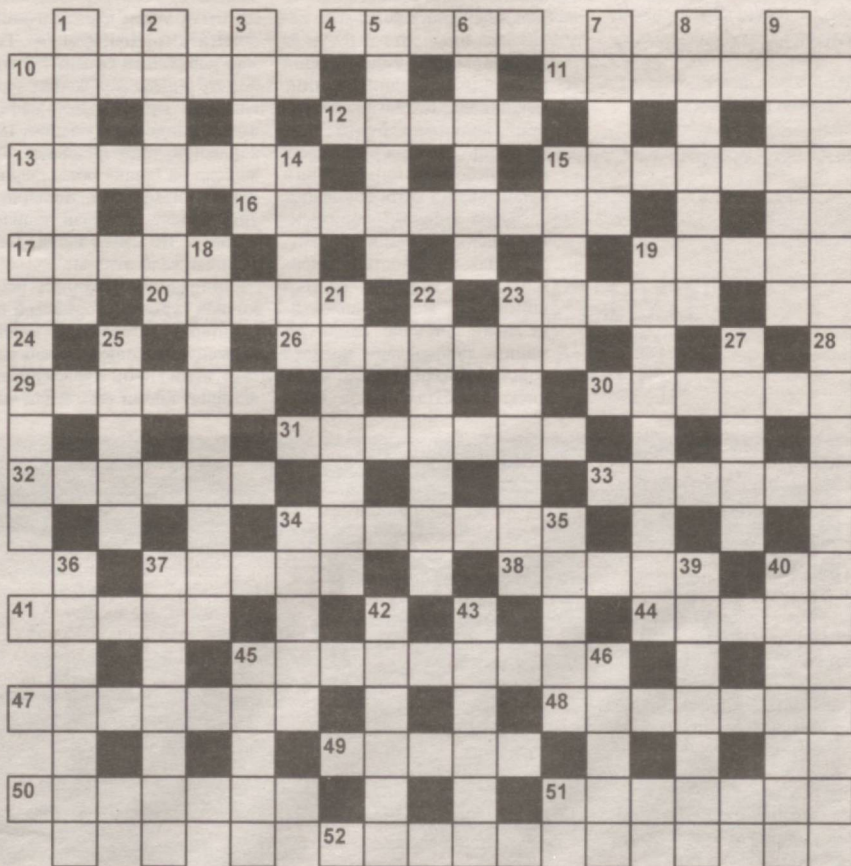
Адабиётшунос ва таржимон Гаспаровнинг эслашича, халқаро даража сўхбатларининг бирида ҳамма таржимонлар бир овоздан ёзувчиларининг бир жиҳати уларга ёқмаслигини билдиришган.

Топинг-чи, муаллифларнинг қайси жиҳати таржимонларга ёқмаган?
(Жавоби келгуси сонда.)

Ўтган сондаги бошқотирманинг жавоби

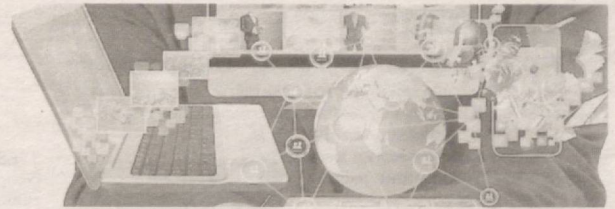
ЧАП ОЁҚ УСУЛИ

“Хитинг Бредшоу” футбол клуби мураббийи Эрик Лоуэлл ўйинчиларни чап оёқда яхшироқ тепишга ўргатиш учун уларни машгулотларда майдонга фақат битта — чап оёқ бутасида туширган.

КОМПЮТЕР ВА ИНТЕРНЕТ САБОҚЛАРИ

Ўзгаришлар

Биринчи, энг катта фарқи — Windows 10да (1) олдинги тизимларга қараганда дастур-иловалар кўпроқ. Масалан, фотосуратларга ишлов берувчи, видеомулдатма амалга оширувчи иловаларини ёки интернетга киришни таъминловчи иккита иловасини тилга олиш мумкин. Дизайнида катта ўзгариш ясалган. Шунга қарамадан, унинг ишлаш тамойили олдингилариники билан деярли бир хил.

Янги функциялари

Агар Windows 7га солиштирилса, Windows 10га авторизациядан ўтиш функцияси қўшилган. Бу ўзингиздаги Windows ўрнатилган барча қурилмалар, масалан, планшетлар билан ахборот алмашиш имконини беради. Яъни, моҳиятан сиз Microsoft Windows тизимида ўз шахсий саҳифангизни рўйхатдан ўтказасиз ва бу саҳифадаги барча маълумотларни бошқа бир Windows ўрнатилган қурилмалардан кириб ишлата olasiz. Бу худди ўзингиздаги компютерни ўзингиз билан олиб юришингизга ўхшайди.

Бу тизимда битта компютерга бир нечта фойдаланувчи алоҳида-алоҳида кириб ишлашнинг таъминловчи имконияти ҳам қўшилган.

"Пуск" менюсини бутун экран кенглигида очса бўлади. Бунинг учун "Пуск" менюси орқали "Параметрлар" орқали "Персонализация" бўлимига ўтасиз ва чапдаги "Пуск"ни танлайсиз. Асосий саҳифада "Открывать начальный экран в полноэкранном режиме" ("Бошлангич экранни тўлаэкранли режимда очинг") ёзуви тагидаги оқ белгини ўннга сураасиз.

"Персонализация" бўлимида эса чапдаги менюдан фойдаланиб экран рангини ўзгартириш мумкин.

Windows 10 амалий тизимининг яна бир ўзига хослиги "Фотографии" иловасидир: уни "Пуск" менюси орқали ҳам топсангиз бўлади. Бу ерда барча фото ва видеоларни сақласангиз бўлади. Бу жуда қўлай, ҳамма сурат ва видеолар битта жойда сақланади, уларни топиш осон.

Вазифалар панели ва Cortana

Windows 10да "Пуск" ёнида "Поиск в интернете и в Windows" ("Интернетда ва Windowsда қидириш") майдончаси ҳам пайдо бўлди. У шахсий ёрдамчи — Cortanaни ишга туширади. Овозли бошқарувга қурилган бу ёрдамчи нафақат компютерингизда, балки интернетда ҳам ке-

ракли маълумотни топишда ёрдам беради. Уни қанча ишлатсангиз шунча самарали бўлиб бораверади, чунки у ўзи ўқиб ўрганувчи тизим.

Дастурлар ўрнатиш

Компютерга инсталланган дастурни ўрнатиш мумкин, масалан, ўйинлар ҳам — дастур. Дастур манбалари турлича бўлиши мумкин: диск, флешка, интернет. Хуллас, дастурдан фойдаланиш учун уни аввало компютерга ўрнатиш керак.

Дастурларни ўрнатиш бир нечта босқичда амалга ошади. Аввал дастурдан фойдаланиш шартларини қабул қилиш керак, кейин дастурни ўрнатиш йўли танланади. Одатда ўрнатиш учун компютернинг ўзи С дискни тавсия қилади, бу йўлни ўзгартирманг.

Дастурни дискдан ўрнатиш учун:

1. Дискни ойна томонини пастрга қилиб диско-водга қўйинг (2).
2. Компютер дискни ўқишини кутинг.
3. Ўрнатиш шаклига қараб, ё компютер дастурни ўрнатишга киришиб кетади ёки дискдаги ёзувларни кўрсатади.
4. Агарда компютер автоматик равишда дастурни ўрнатишга киришмаса, дискдаги Install.exe ёки Setup.exe файлларини бирини танланг.

Дастурни ўрнатиш жараёни бир неча сониядан соатларгача чўзилиши мумкин. Бу анчагина сабр талаб қилувчи иш, токи дастур ўрнатиб бўлинмагунча жараёни бузманг. Айрим дастурлар ўрнатиб бўлингандан кейин компютерни ўзи учириб-ёқати. Бунинг ҳеч қандай хавотирли жойи йўқ.

(Давоми. Бошланиши газетанинг ўтган сонларида.)

Сабоқларимизни кузатиб боринг!
10-дарсимизда компютерда матн билан ишлашни ўрганамиз.

9-ДАРС. Windows 10 амалий тизими ва компютерга янги дастурлар ўрнатиш

Олдинги сабоқларда айтилганидек, айна пайтда энг кўп ишлатилаётган тизим Windows 7 ҳисобланади. Бироқ янги компютерларга асосан Windows 10 амалий тизими ўрнатилмоқда.

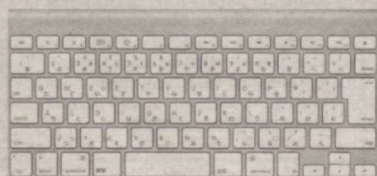

Шунинг учун "ўнинчи" тизимнинг айрим функцияларига, унинг "еттинчи" тизимдан тафовутли жиҳатларига ҳам тўхталиб ўтишни маъқул кўрдик.

ХАММАСИ КОМПЮТЕР ҲАҚИДА

Японча клавиатура қанақа бўлади?

Япон тилида Хитойдан кириб келган кандзи иероглифи ёзувидан ташқари, икки бугинги алифболар — хирагана ва катакана бор. Уларда битта белги сўзни эмас, бугинни билдиради. Одатда бу алифболар иероглиф қўллаб бўлмайдиган сўзларга ишлатилади: катакана — Европа тилларидан ўзлашган сўзлар учун, хирагана — алоҳида японча қўшимчалар ёки қайси иероглиф қўйишни билмаганда ишлатилади. Ана шу хираканинги 47 белгиси компютер клавиатурасига киритилган, шунинг учун ҳам японча клавиатура клавишлари сони бўйича биздагидан деярли фарқ қилмайди. Қолаверса, махсус дастурлар ҳам борки, улар белгиларнинг киритилишига қараб бир нечта белгини автоматик равишда иероглифга алмаштиришни таклиф қилади.

Ядро урушининг олдини олган инсон

Совуқ уруш йилларида ракета-арини аниқловчи тизимларнинг баъзида нотўғри ишлаб кетиши ядро урушига олиб келишига оз қолган. Масалан, 1979 йили АҚШ мудофаа вазирлигида тревога кўтарилди: компютер кенгайтирилган ядровий ракеталари зарбаси ҳақида хабар берди. Аммо йўлдошлар ҳеч қанақани учирланган ракеталарни аниқлай олмади. 1983 йили эса собиқ иттифокнинг йўлдошли аниқлаш тизими бир нечта америка ракетаси парвозга кўтарилганини хабар берди. Сигнал пулти ёнидаги Станислав Петровнинг хотиржамлиги ва бутун масъулиятни ўз зиммасига олиб бу хабарни "тепа"га етказмагани иш берди. Чунки у АҚШнинг ҳужум қилишига ишонмаганди. БМТ 2006 йили Петровни "инсониятни ядро урушидан сақлаб қолган инсон" сифатида мукофотлади.

Дунёдаги энг қиммат чизиқча

Америкаликлар 1962 йили Венера сайёрасини ўрганиш мақсадида "Маринер-1" ракетасини учирди. Аммо орадан бир неча дақиқа ўтиб ракета ҳалокатга учради. Аввалига антенна ишламай қолди, кейин бошқарув борт компютерига ўтди. Компютер антенна бераётган нотўғри сигналларни инкор қилиб ракетани ўзи бошқариши керак эди. Бироқ бундай бўлмади, чунки унга ўрнатилган дастурда битта хато бор эди — кўрсатмаларни перфокарталарга (илгари компютерларда перфокарталар ишлатилган) ўтказишда тенгнамаларнинг биридаги харфнинг тагидаги чизиқча тушиб қолганди. Бу тенгнаманинг математик моҳиятини тубдан ўзгартириб юборди — ракета тўғри йўналиш қилиб чапга бурилиб кетди ва портлади...

Уша воқеаларни ёритган журналистлар бу "тарихдаги энг қиммат чизиқча" деб ёзишганди. Бугунги ҳисоб-китобларга қараганда, компютердаги битта хатolik 135 миллион долларлик космик кемани йўқотишига олиб келган.

12 АЛОҚА ОЛАМИДА

ЭКОЛОГИЯ

Apple: фақат “тоза” энергия

Apple компанияси 43 мамлакатдаги барча бўлимлари — офислари, ваколатхоналари, чакана савдо дўконлари ва дата-марказларини тўлиқ тикланувчи энергия манбаларига ўтказганини расман маълум қилди.

Қолаверса, Appleнинг 23та таъминотчиси ҳам “тоза энергия”га ўтишини билдирган.

Ҳисоблавишича, Apple 2011 йилдан бери ҳавога захарли газ чиқаришни 54 фоизга камайтирган.

Компаниянинг айти пайтда 626 мВт. электр энергияси ишлаб чиқариш қувватига эга 25та майдончаси бўлиб, куёш панеллари 286 мВт. энергия бермоқда. Apple 11 мамлакатда 1,4 ГВт.гача энергия берувчи қўшимча қувват манбаларини барпо этмоқчи.

БОЗОР

LG охириги тўққиз йилда энг яхши даромад олади

LG Electronics 2018 йил биринчи чорагини 1 млрд. доллар даромад билан якунламоқчи, бу ўтган йилнинг шу давридагидан 20 фоизга юқоридир. Агарда воқеалар ривож режадагидек кечса, LG Electronics сўнги тўққиз йилдаги энг катта даромадга эришади.

Thomson Reuters кузатувчилари Жанубий Корея компанияси ютуқларини OLED-телевизорлар ва юқори сегментдаги маиший техника кафолатлаганини билдиришган ва бу ютуқлар мобил бўлини камайтирган зарарни қоплаб кетган.

LG Electronics мобил бўлинима тўрт чоракдирки, юқори рақобатта дош бера олмасдан, фақат зарарга ишламоқда. Аммо вазият ўнгиланишига умид йўқолган эмас.

ХАВФСИЗЛИК

ESET: қалбаки антивируслардан эҳтиёт бўлинг

ESET антивирус компанияси мутахассислари Google Play иловалар дўконидан антивирус ниқоби остида яширинган 35та реклама иловасини аниқлашди. Бу қалбаки антивирусларни 7 миллионгача фойдаланувчи кўчириб олган.

“Антивируслар”нинг ишлаши ҳақиқий мобил хавфсизлик воситалариникига ўхшаб кетгани билан, аслида бу ишни юзаки бажаради, вируслар ҳисоботи ёлғон. Масалан, унинг “оқ ва қора” иловалар рўйхати бор. “Оқ” рўйхатдан Facebook, Instagram, LinkedIn, Skype сингари оммалашган иловалар ўрин олган бўлса, “қора” рўйхатта санокли иловалар киритилган.

“Аниқланган сохта антивируслар шифрлагич, банкер ёки бошқа зарарли хусусиятларга эга эмас, шунчаки улар реклама кўрсатавери фойдаланувчига халақит беради, — дейди ESET таҳлилчиси Лукас Стефанко. — Аммо фойдаланувчилар шу ниқоб остида яширинган росмана зарарли дастурни кўчириб олишлари ҳам ҳеч гап эмас эди”.

ESET берган рўйхат асосида Google Play сохта антивирусларни ўз каталогидан ўчириб юборди.

КРЕАТИВ

Facebook фойдаланувчиларнинг маълумотлари ўғирлангани ҳақида хабар берганларга пул тўлайди

Ижтимоий тармоқнинг янги Data Abuse Bounty дастури шу мақсадлар учун ишга туширилди.

Кимда-ким бошқа бир илова ижтимоий тармоқнинг қондаларини бузиб, фойдаланувчининг маълумотларини йиғиб учинчи бир томонга узатаётганини аниқлаб, исботлай олса, Facebook 40 минг долларгача тўлайди.

Facebook барча ноқонуний ҳатти-ҳаракатлар ҳақидаги хабарларни имкон даражасида

қисқа муддатларда кўриб чиқишга ваъда берган. Бу ислохотлар айти пайтда Facebook фойдаланувчилари улкан маълумотлар базасининг ўзлаштирилиши оқибатида юзага келган катта можаро билан боғлиқ бўлиб, компания ўз миқозлари олдида “айбини ювмоқчи”.

Компания етакчиси Марк Цукерберг энди Facebook бундай ноқонизиларга йўл қўймаслигига афкор оммани ишонтирмоқчи.

С.ТЕМИРОВ тайёрлади

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

Озарбайжонликлар яна Илҳом Алиевни танлашди

Озарбайжоннинг ҳукмрон партияси “Ени Азербайжан” раиси ўринбосари, бош вазири ўринбосари Али Аҳмедов мамлакатда 11 апрелда ўтган президент сайловлари экзит-полл натижаларига изоҳ бераркан, Озарбайжон халқи амалдаги президент Илҳом Алиевга овоз бериб, тўғри танлов қилганини айтиб ўтди. Унинг таъкидлашича, Озарбайжондаги президент сайловларини бўлиб ўтган деб ҳисоблаш мумкин. “Экзит-полл натижаларига кўра, Илҳом Алиев 80 фоиздан кўпроқ овоз тўплаган. Озарбайжонликлар Илҳом Алиевга овоз бериб, тўғри танлов қилди”, деб айтган Аҳмедов.

Сайловларда саккиз номзод қатнашган, улардан олти нафари номзоди сиёсий партиялар, бир нафари ташаббускор гуруҳ томонидан илгари сурилган. Яна бир номзод мустақил номзод сифатида иштирок этган. Сайловлар ўтишини 894 нафар халқаро ва 58175 нафар маҳаллий кузатувчи кузатиб борган.

Депутатлар бош прокурор истеъфосини маъқуллашди

Қирғизистон парламенти мамлакат бош прокурори Индира Жолдубаева истеъфого чиқишини қўллаб-қувватлашмоқда. Бироз аввалроқ мамлакат президенти Сооронбай Жээнбеков парламента бош прокурор истеъфоси бўйича тақдимнома киритган.

Республика конституциясига кўра, бош прокурорни лавозимдан озод этиш учун бу қарорни Жўқорги Кеңеш депутатларининг камида ярми маъқуллаши керак. Яъни, агар депутатларнинг 60 нафари бу истеъфого розилик билдирса, Индира Жолдубаева лавозимини тарк этиши белгилаб қўйилган. Овоз беришда унинг истеъфоси учун 105 нафар депутат овоз берган, икки киши қарши чиққан.

Дубайда робот журналистлик қияпти

Дубайда ўтаётган Араб медиаси форумида худудда биринчи сунъий интеллект — Тамара исми робот-журналист оммага тақдим этилди. Робот БАА вице-президентидан, бош вазиридан ва Дубай ҳокими шайх Муҳаммад ибн Рашид Ал-Мақдумдан интервью олишга улгурди.

Робот бир миллисония ичида олти минг веб-сайтдан ахборотларни сканерлаш ва ижтимоий тармоқлардан 23 мингдан ортиқ мақола-ларни, фикрларни, шарҳларни ўқиш имконига эга. У янгиликларни йиғиб, фактларни таҳлил қилиш ва ахборотни турли форматда тақдим этишга ўргатилган.

Албатта, Тамара тирик журналистларнинг ўрнини боса олмайди, у жамлаган ахборотни эълон қилиш ё қилмаслик инсоннинг ҳукмида қолади. Аммо ўзи мустақил равишда ТВ учун ахборот сюжети, пресс-релиз ёки тезкор хабар тайёрлаб бериши мумкин.

Москвада

“Халол Экспресс 2018” кўрғазмаси ўтказилади

Жорий йилнинг 23 – 25 апрел кунлари Россия Федерацияси пойтахти Москвадаги “Food City” озиқ-овқат маҳсулотлари улгуржи савдо маркази ҳудудида қатор ташкилотлар ҳамкорлигида “Халол Экспресс 2018” номи

кўрғазма ўтказилади. Тадбирдан мақсад “Халол” бренди остида маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи ишончли ширкатлар маҳсулотларини улгуржи савдо ширкатлари раҳбарлари ва дистрибуторларга тақдим этишдан иборат.

Туркия Суриянинг сув

таъминотини тикламоқда

“Зайтун новдаси” ҳарбий амалиёти натижасида террорчилардан озод этилган Суриянинг Африн шаҳрида вайрон этилган инфратузилманинг тазмирлаш ишлари давом этмоқда. Минтақага келган Туркия давлат сув иншоотлари бош бошқармаси ходимлари террорчилар ишдан чиқарган сув тозалаш тизимини қайта тиклашди. Шу тариқа Африннинг икки туманида сув таъминоти йўлга қўйилди.

У.ТОЖИБОЕВ тайёрлади

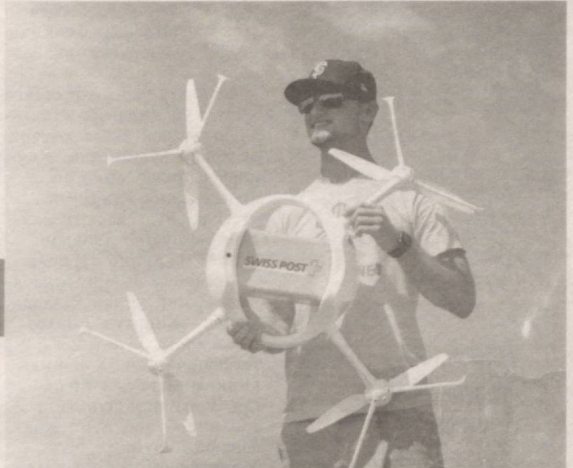
Янги замон, янги почта:

Швейцария, Сингапур, Полша

Почта тараққиёти комплекс индекси Бутунжаҳон почта иттифоқи (БПИ)нинг тадқиқотларида очилган янги саҳифа бўлди. Индекс расмий маълумотлар базалари ва сўровномалар, БПИга аъзо 170 мамлакат кўрсаткичларини умумлаштирган ҳолда ҳар бир миллий почта операторига ҳолис баҳо бериш имконини беради. Истанбулда 2016 йили

ўтказилган БПИ конгрессида ушбу индекси доимий аниглаб бориш белгилаб олинди.

Ўтган йили индекснинг биринчи наشري чиқди. Ҳозир индекс айнан қайси мезонлар асосида тузилганига тўхталмоқчи эмасмиз, назаримизда, ўз минтақалари етакчилари дея эътироф этилган почта операторлари тақрибасининг ўзиёқ ҳулоса чиқаришимиз учун етарли.

Швейцария

Агар энг зўр почтачилар кимлар дейишса, ҳеч иккиланмай, швейцарияликлар деяверинг. Чунки уларнинг соати тўғри ишлайди-да. Албатта, бу ҳазил. Лекин рости ҳам шу — Швейцария почтаси БПИ рейтингда энг юқорида, на Осие, на Европанинг биронта оператори улардан олдинда эмас. Нега?

Чунки 2016 йили швейцар почтаси хизмат турларини кўпайтиришда ва халқаро бозорга йўл очишда бошқалардан илгарилаб кетди

— Дунёдаги энг инновацион почта оператори деб тан олиншимиз бизни қувонтиради, — дейди Швейцария почтаси раиси-бош директори Сюзанна Руофф. — Хизматларни йўлга қўйишда икки жиҳат: оддийлик ва тизимлиликка риоя қиламиз.

Ички ва мамлакатта кирувчи жўнатмаларни етказиб беришга Швейцарияда ўртача 1,6 кун сарфланади. Бошқа “энг яхши” мамлакатларда бунинг учун 2-5 кун керак. Швейцарияликларнинг сири почтага янги технологияларни тинимсиз олиб киришдир.

Руофф хонимнинг айтишича, унинг мамлакатда почтанинг муваффақияти сабабларидан бири одамларнинг бу ташкилотга ишонч юқорилигида.

Онлайн хизматлари таркибда, масалан, “Менинг жўнат-

Швейцарияда почтага ишонч шунчалик юқорики, овоз бериш варақаларини етказиш ҳам унга топширилган.

маларим” хизмати бор. У мижозларни автоматик равишда SMS-хабар ёки электрон почта орқали келувчи хатлар ҳақида хабар бериб, хатни қачон ва қаерда олишни мижознинг ихтиёрига ҳавола қилади. Ҳатто мижознинг хоҳишига кўра, жўнатма ё хатни қўшнисига қолдириб кетишлари мумкин.

Швейцарияда почтага ишонч шунчалик юқорики, овоз бериш варақаларини етказиш ҳам унга топширилган. Яқинда почта электрон овоз бериш тизимини ҳам йўлга қўйди.

Сингапур

Сингапур почтасининг ютуқлари, аввало, электрон савдо соҳасидаги фаоллиги билан изоҳланади.

SingPost (Сингапур почтаси) БПИ индексида Осие-Тинч океани минтақасида биринчи, глобал рейтингда саккизинчи ўринни эгаллади. 2016 йилги кўрсаткичлар асосида чиқариладиган ҳулоса шу: бу ерда ҳам хизматлар турли-туман ва сифатли.

Сингапур почтасининг ютуқлари, аввало, электрон савдо соҳасидаги фаоллиги билан изоҳланади. Яъни, унинг мижозлари орасида харидорлари билан бепул блог-платформалар орқали савдо қилувчи кичик онлайн дўконлар сероб.

Почта POPStations — жўнат-

маларни сақлаш хизматидан ҳам яхши даромад олади. Бу ерда жўнатмалар то мижоз келиб олиб кетмагунча тураверади. Почта жўнатманинг бус-бутун сақланишига жавобгар, ҳолос. Сингапур шаҳар-давлатида 140та жойга ана шундай сақлов-камералар станциялари ўрнатилган.

— Одамлар яхшироқ ва сифатлироқ ишлашлари учун янги механизмлар, профессионал ечимлар топишда фақат янги технологияларга таянамиз, — дейди Сингапур почтаси раиси-бош директори Воо Кенг Леонг.

Полша

Шарқий Европа ва МДХ минтақасида энг яхши почта хизмати — Полша почтаси (Poczta Polska). Поляк почтачилари глобал рейтингда еттинчи ўринда эканликларини ҳам алоҳида қайд этиш керак.

Полша почтаси дунёнинг барча нуқталари билан алоқалар ўрнатгани учун ана шу мақомга сазовор бўлди. Яъни, Полша бутун ер юзи билан почта алмашинувиға эга.

Мамлакатда электрон савдо ва логистика яхши ривожланган.

Рoczta Polska вакили Грцегорц Варшолнинг таъкидлашича, БПИ индексида Полшанинг

минтақа етакчиси сифатида кўрилиши унинг тўғри йўлдан кетаётганини аниглади. Унинг айтишича, мамлакат почтасининг ютуғи охириги ўн йилликдаги бетиним изланишлар ва меҳнатлар натижасидир.

Поляклар инновацион хизматларни ривожлантириш баробарида асосий хизмат турларини ҳам четга суриб қўйишмади. Айни пайтда почта Полшадаги энг йирик компаниялардан бири бўлиб, тўлақонли почта ва логистика хизматларини кўрсатмоқда.

Миллий почтанинг мамлакат логистика бозоридаги улуши

қарийб 25 фоизни ташкил этади. Энг асосийси, онлайн хизматлар йилдан-йилга кўпайтириб борилмоқда.

Халқаро электрон савдо (айниқса, Европа Иттифоқи ва Осие билан) почта фаолиятининг стратегик муҳим элементига айланган.

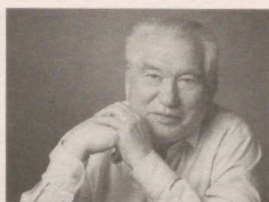
Жаноб Варшолнинг айтишича, Хитойдан бошланган “Битта камар — битта йўл” ташаббуси Полша почтаси учун ҳам ажойиб янгилик бўлиб, электрон савдо логистикасини ривожлантириш учун янги имкониятлар тақдим этади.

(Давоми бор.)

Газетамизнинг келгуси сонида ўз минтақалари етакчилари бўлмиш Бразилия, Бирлашган Араб Амирликлари, Маврикий почталари фаолияти билан танишамиз.

Саҳифани С.АҲАДОВ тайёрлади

Чингиз
АЙТМАТОВ
(1928–2008)

Ўзбекистон
Республикаси
Президенти
Шавкат Мирзиёев
2018 йил 2 апрелда
"Буюк адиб ва жамоат
арбоби Чингиз
Айтматов таваллудининг
90 йиллигини
кенг нишонлаш
тўғрисида"ги
қарорни имзолади.

Китоб ҳақида қизиқарли фактлар

Дунёда
сотиладиган
китобларнинг
ярмидан
кўпини 45
ёшдан ошган
кишилар
сотиб
оладилар.

У беш ёшларида отасини биринчи марта кинода кўрди.

Бу воқеа ҳар йили совхознинг жун қирқими ўтказиладиган ўша катта қочарида содир бўлган эди. Қочар шифер билан ёпилган, у шундоққина адирнинг этагида, йўл ёқасида жойлашган бўлиб, узоқдан оқариб кўриниб турарди.

Аввалбек бу ерга онасига эргашиб ўйнаб келарди. Онаси, Жиянгул, совхознинг алоқа бўлимида телефончи эди. Ҳар йили қирқим мавсуми бошлангач, у қирқим пунктига ёрдамчи бўлиб ишга жойлашарди. Бунинг учун Жиянгул ўзининг отпускисини ва экиш, қўзилатиш мавсумида коммутаторда кечаю кундуз иш вақтидан ташқари ишлагани учун берилмаган дам олиш кунларини ҳам олиб, бу ерда ҳам қирқимнинг то охириг қулларигагина тиним билмай меҳнат қилар эди. Жун қирқисига ҳақ тўлаш ишбай асосида бўлиб, яхшигина даромад олиш мумкин эди. Эри урушда ўлган бир бечора бева учун ҳар бир тийиннинг ўз ўрни бор-да ахир! Ҳалиям оила катта эмас, улар ниҳоят икки жон: ўзи-ю боласи. Барибир каттами-кичикми, оила оила-да: озиқ-овқат, ўтин-чўп, кийим-кечак ва яна аллақандай нарсалар дегандай, ҳаммасини ўз вақтида ғамлаб қўйиш керак.

Ташлаб кетадиган киши-си бўлмаганлиги учун Жиянгул ўғлини ҳам ўзи билан бирга ишга олиб борарди. У эса бу ерда қирқимчилар ва чўпонларнинг ўзи тенги кир-чир босган болалари ва паҳмоқ юнгли чўпон ити билан кунни бўйи чопқиллаб ўйнагани-ўйнагани эди.

Кунларнинг бирида Аввалбек қочарга кўчма кино келганидан биринчи бўлиб хабар топди ва бошқаларни ҳам кутилмаган бу қувончли воқеадан хабардор қилишга ошиқди:

— Кино келди! Кўряп-сизларми, ана кино келди!

Кино ишдан сўнг, қоронғи тушиши билан бошланди. Бунгача эса кутавериш унинг тоқати тоқ бўлди. Аммо кино ҳам ўйлаганидек уруш ҳақида экан. Қочарнинг тўридаги иккала устунга осилган оппоқ матода шиддатли жанг бошланиб кетди, ўқ

АСКАР БОЛА

Чингиз АЙТМАТОВ

(ҲИКОЯ)

овозлари гумбурлади, визиллаб осмону фалакка учаётган ракеталар тун зулматини яшндек ёритиб, ер қучиб ётган разведкачиларни айнан ёритар эди.

Ракеталар ҳам тинди, разведкачилар яна олға ташланди. Пулемётчилар эса ярим тунда шунақаям ўқ ёғдиришардики, ваҳимадан боланинг нафаси ичига тушиб кетди. Ҳа, уруш деб мана бунга айтса бўлади!

У билан онаси одамларнинг ортида, жун солинган кандир қопнинг устига ўтириб олишганди. Бу ёқдан, юқоридан яхши кўринарди. Унга қолса, албатта, шундоққина экраннинг ёнгинасида, совхоз болалари жойлашган биринчи қаторда ўтиргани маъқул эди. У бунга интилиб ҳам кўрди, аммо онаси уни ушлаб қолди:

— Бас қил, эртадан кечгача югурганинг югурган, ўтир ёнимда, — деди-да, уни тиззасига олиб ўтирди.

Киноаппарат лентани бир маромда ямлаб-ютар, уруш эса давом этарди. Одамлар уни чурқ этмай ҳаяжон билан томоша қилишарди. Онаси уларни мўлжалга олиб, яқин келаётган танкларни кўриб хўрсиниб кетарди. Шунда уларнинг ёнгинасида ўтирган аллақандай бир аёл ўзича пичирлаб қўйди:

— Э, худо, нималар бўляпти, ўз паноҳингда сақла!..

Булар Аввалбек учун унчалик кўрқинчли эмас, аксинча, баъзида, айниқса фашистлар ўққа учиб, кунпаяқун бўлган пайтлар-

да ҳатто завқли эди. Бизниклар қулаганда эса, бола уларнинг яна туриб, жангни давом эттириб кетишларига катта умид боғлар эди.

Умуман олганда урушда кишиларнинг ўққа училари ўзгача бир томоша. Уруш-уруш ўйнаган болаларнинг аини ўзгинаси, югуриб бораётиб бундай йиқилишни унинг ўзи ҳам қойиллатади. Аммо ўзига яраша азоби ҳам бор-да, тўғрими, лат ейишинг мумкин, бироқ ҳечқиси йўқ, ирғиб турсан-у, яна ҳужум бошлайсан, оғриқни унутсан. Булар эса ўринларидан турмай йиқилган бўйича ербағирлаб қолишар экан. Аввалбек ўққа учининг ўзгача йўлини ҳам биларди. Масалан, болалардан бирининг қорнига ўқ тегди деб фараз қилайлик. Шунда у дарҳол қулаб тушмайди, аввало қорини ғижимлаб ушлаганча букчая бошлайди, сўнгра қўлидан қуролни тушириб юбориб, секин-аста ўт устига ағанаб тушади. Орадан сал ўтиб, "мен ҳали тирикман" дея яна жангга кириб кетади. Булар эса ётган бўйича ўринларидан туршмас экан.

Киноаппарат лентани бир маромда ямлаб-ютар, уруш эса давом этарди. Энди экранда артиллериячилар пайдо бўлди. Улар қасир-қусур портлашлари бурқсиб ётган дуд аралаш оловли жанг майдонларини кечиб, тўпларни итариб-судраганча ён-бағирлардан, уйдим-чуқуриқлардан ўтиб тепалик сари танкларни тўғри нишонга олиб

борар эди. Тепалик осмонни ярмисигача тўсиб турарди. Ана шу чўзилиб кетган қияликлар орқали қора қуюн, портлашлар аралаш бир тўда артиллериячилар олға томон ёпирилиб ботаршарди. Уларнинг бутун ҳаракатларидан, қиёфаларидан боланинг юраги ҳаприқиб, ачишиб, ифтихор туйғулари тўлганча аллақандай даҳшатли ҳодиса юз беришини кутар эди. Тўпчилар ҳаммаси бўлиб етти киши эди. Улардан бири кўринишдан русларга ўхшамасди. Эҳтимол, онаси ишора қилмаганда, бола бунга эътибор ҳам бермаган бўлармиди. Онаси унга:

— Кўряпсанми, буниси сенинг отанг, — деб шиврлади.

Шу дақиқадан бошлаб ўша жангчи боланинг отасига айланди. Шундан бошлаб бутун фильм у ҳақда, боланинг отаси хусусида ҳикоя қилди. Отаси унинг кўзига совхоз йигитлари сингари ҳали жуда ёш кўринарди; жуссаси кичкина, қулча юзли, кўзлари эса ўйнаб турарди. Тутундан қорайиб кетган юзидан кўзлари ғазаб билан ёнарди, умуман, у туриш-турмуши билан арсондай паҳлавон, қаққон, шиддатли эди. Ана: у елкаси билан тўп ғилдирагини итариб борар экан, пастрга ўтирилиб қаради-да, кимгадир: "Қани тезроқ шайланинг!" дея қичқирди. Унинг қичқирини янги портлаш овозларини босиб кетди.

(Давоми бор.)

Асил РАШИДОВ
таржимаси

МИТТИ ҲИКОЯ

Дўст

Телефонини олди-да дўстига кўнғироқ қилди:

— Онамнинг мазалари қочди! Менда дориларга пул йўқ, — деди.

Дўсти:

— Бўлди, ўртоқ, хавотир олма. Асрдан кейин кўнғироқ қил, бир чорасини топамиз! — деди.

Асрдан кейин дўстига боғ-

ланишга уринди. Телефон ўчириб қўйилганди. У такрор-такрор рақам терди. Унчқ эди...

Кимдан бўлса ҳам пул топиб келиш илинжида кўчга чиқиб кетди. Афсус... ҳеч ким унга қара бермади.

Дунёларга сигмай кетди. Онасига бирор ёрдам қилолмаётганидан қаттиқ ранжиди. Ундан ҳам кўра дўсти-

нинг уялтиргани ёмон таъсир қилди. Икки қўли бўш, сиқилган ҳолда уйга қайтди. Қараса, онаси тинч ухлаб ётарди. Ёнида халтада дорилар турарди. Бориб синглисидан сўради:

— Буларни ким келтирди?

— Дўстингиз келиб рецептни сўради. Бориб ҳамма дориларни олиб келди. Ҳозир-

гина чиқиб кетди, — деди. Кўзлари ёшга тўлиб қулди. Дарров ташқарига чиқди. Атрофдан дўстини қилдириди.

— Дўстим, сенга асрдан бери кўнғироқ қиламан! Телефонинг ўчиқ! — деди.

— Мен телефонимни сотиб ОНАЖОНИМИЗ учун дорилар сотиб олдим, — деди.

БОШ ОҒРИСА КЎК ЧОЙ ИЧАМИЗ...

7 апрел — Жаҳон саломатлик куні муносабати билан Фарғона вилоятіда кенг қамровли тадбирлар, спорт мусобақалари, учрашулар, шифокорлар билан суҳбатлар ўтказилди.

“Ўзбектелеком” АК Фарғона филиалида ташкил этилган маънавий-маърифий тадбирда филиал ишчи-ходимлари, амалиётчилар, Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети Фарғона филиали талабалари иштирок этдилар. Унда “Жамият саломатлиги ва соғлиқни сақлашни ташкил этиш илмий-тадқиқот институти” Фарғона ҳудудий бўлинмаси мутахассиси Фарида Жўраева Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти томонидан 7 апрел Саломатлик куні дея эълон қилинганига 70 йил тўлгани, барча маънавий-маърифий ишлар “Барчага саломатлик!” шиори остида ўтаётгани ҳақида қисқача маълумотлар берди ва “Соғлом турмуш тарзи — узоқ умр кўриш гарови” мавзuidaги маърузасини интерфaоли усулда тақдим этди. Тадбирда вилоят карди-

ология диспансери шифокори Бахтиёржон Ҳасановнинг қон босими касаллигининг келиб чиқиши сабаблари, олдини олиш чоралари ҳақидаги маърузаси тингланди.

Аҳмад Фарғоний номидаги ахборот-кутубхона марказида ҳам бу кун ўзгача нишонланди. “Соғлом авлод — Ўзбекистон келажиги” мавзuidaги шифокорлар билан бўлган мулоқотда АКМдан фойдаланувчилар, китобхоналар, “Ўзбектелеком” АК Фарғона филиали ходимлари, амалиётчилари — Фарғона алоқа коллежи ҳамда 40-умумтаълим мактаби ўқувчилари қатнашдилар.

Чиндан ҳам тадбирлар иштирокчилар ўзларини ўйлантирган кўплаб саволларга жавоб топа олганлари билан катта аҳамиятга эга бўлди.

— Қон босими касаллигини маккор касаллик, дея шифокорлардан қайта-қайта эшитсак ҳам, даъватлари у қулоғимиздан киради, бу қулоғимиздан чиқиб кетавериши аини ҳақиқат, — дейди Фарғона ШТБ ходими, касаба уюшмаси кўмитаси раиси Авазбек Раҳмонов. — Қаранг, статистикада АҚШ каби давлатда аҳолининг 17 фоизи, республикамизда эса 7 фоизи шу касаллик билан оғриши кузатилади экан. Аслида, шифокорнинг айтишига қараганда, бу кўрсаткич аҳолимиз шифокорларга учраб турмаслиги боисидан анча пастни ташкил этмоқда. Худуд патронаж ҳамширалари эшигимизни тақил-

латиб келсалар, энсамиз қотади, малол келади, унга эшик очишга кетган вақтимизга ачинамиз. Бечоралар охири келганини қайд эттириш учун имзо чектирадиган ҳам бўлишди. Бепул тиббий кўрикка боришга ҳам тоқатимиз бўлмайди. Бош оғриси кўк чой, таблетка ичиб қўямиз — шу кифоя, яхши бўлиб қоламиз гўё. Оқибати эса маълум. “Фалончи тўсатдан ҳаётдан кўз юмбди”, “Фалончи уйқусида кетибди”... Шифокор тўғри айтиди, тошганимиз тўйга буюради, саломатлигимизга бир сўм ҳам топа олмаймиз.

— Мен ҳам камқонлик касаллиги ҳақида кўп нарсани билдим, — дейди амалиётчи-ўқувчи Гулшано Мирзакаримова. — Иммунитет тушиб кетиши касалликларга чалинувчан бўлиб қолиш, ҳатто бепушликка ҳам олиб келиши мумкин экан.

Яна бир амалиётчи Моҳибегим Абдуваҳодова эса тўғри овқатланиш, зарарли одатлардан халос бўлиш, 8 соат тинчиқиб ухлашнинг нафи, жабрланганларга биринчи ёрдам кўрсатиш усуллари ҳақида тўла тушунча ҳосил қилганидан, бу усулни амалиётда кўрганидан беҳад мамнун эканлигини билдирди. “Авалло бундай фалокатлардан асрасину бундай вазиятда энди биз асло саро-симмага тушиб қолмаймиз”, — дейишди “Ўзбектелеком” АК Фарғона филиали амалиётчилари.

Ҳафиза САЛҲОВА,
“Хабар”нинг Фарғона вилоятідаги мухбири

АМИР ТЕМУРГА ЭҶТИРОМ РАМЗИ

Абу Али ибн Сино номидаги Бухоро вилоят ахборот-кутубхона маркази билан ҳамкорликда Бухоро давлат университети ҳузуридаги халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш ҳудудий марказида “Амир Темур — марказлашган давлат асосчиси, илм-фан ва маданият ҳомийси” мавзuida илмий-амалий семинар ўтказилди.

Вилоят АКМ ва ҳудудий марказ АРМлари томонидан илмий-назарий семинар доирасида муҳлисларга тақдим этилган “Амир Темур — марказлашган давлат асосчиси, илм-фан ва маданият ҳомийси” мавзuidaги китоблар кўргазмаси, кутубхона электрон ўқув зали ҳамда ёшлар орасида маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш секторлари мудирилари М.Икромова ва Д.Асадова-лар томонидан тайёрланган Амир Темур ҳаёти ва фаолиятига оид бадиий ва илмий-оммабоп асарлар шарҳи, мавзуга оид слайдлар намойиши ҳам барчада катта таассурот қолдирди.

Асқар ИСТАМОВ,
“Хабар”нинг Бухоро вилоятідаги мухбири

БУЮК САЛТАНАТ ҲУҚМДОРИ

Давлат фелдъегерлик хизматида шахсий таркиб иштирокида “Темурийлар даврида илм-фан ва маданият” мавзuida бўлиб ўтган маънавият дарсида ходимларга Амир Темурнинг ҳуқмдорлик йилларида маданият, илм-фан, меъморчилик, тасвирий санъат, мусиқа ва шерьиат юксак чўққига кўтарилганини ва бу дунё маданияти тараққиётига бевоқиф таъсир кўрсатганини оила давраида муҳокама этиб, фарзандларига тушунтиришлари кераклиги ўқтирилди.

Д.ДАДАБАЕВ,
ДФХ бўлим бошлиғи полковник

СПОРТ ОЙЛИГИ

КУТУБХОНАЧИЛАР БЕЛЛАШДИ

Самарқанд вилоят ахборот-кутубхона маркази бошланғич касаба уюшмаси кўмитаси томонидан ҳар йили апрел ойи “Спорт ойлиғи” деб эълон қилиниб, ушбу ойда ходимлар, фаол китобхоналар ўртасида турли тадбир, мусобақалар ташкил этиш анъанага айланган.

Спорт ойлигининг навбатдаги мусобақаси ёш ходимлар ўртасида “Спорт бизнинг дўстимиз” шиори остида 10 апрел куні университет хибонидида таш-

кил этилди. Унда “Ёшлар” ва “Pokemon go” жамоалариндан иборат жами 12 нафар ёш йигит-қиз иштирок этди. Бир неча шартлардан иборат мусобақалар ҳақамлар томонидан баҳоланди ва унда “Pokemon go” жамоаси ғолибликни кўлга киритди.

Мусобақа иштирокчиларига бошланғич касаба уюшмаси кўмитасининг совғалари топширилди.

М.КУЛОВА,
АКМ КУҚ раиси

“Алоқа ва ахборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди маълум қилади

Жамоат фонди ҳисобрақамига 2018 йил 4 апрелда Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг 2017 йил 11 декабрдаги 340-ф-сонли фармойишига асосан АЖ “АЛСКОМ” СК томонидан 8 300,0 минг сўм ҳомийлик пули келиб тушди. Ушбу маблағ “Алоқа ва ахборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди ҳамда Алоқа тарихи музейининг 2018 йил учун тасдиқланган смета харажатларига йўналтирилади.

ЭЪЛОН!

Тошкент ахборот технологиялари университети қуйидаги лавозимларга ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Кафедра мудири:
“Информатика асослари” кафедраси — 1.

Доцентлар:
“Мултимедиа технологиялари” кафедраси — 1, “Информатика асослари” кафедраси — 1, “Телерадиоэшиштириш тизимлари” кафедраси — 1.

Катта ўқитувчилар:
“Чет тиллари” кафедраси — 1, “Аудиовизуал технологиялар” кафедраси — 1, “Физика” кафедраси — 1.

Ассистент (ўқитувчи)лар:
“Аудиовизуал технологиялар” кафедраси — 1, “Энергия таъминлаш тизимлари” кафедраси — 1, “Информатика асослари” кафедраси — 1, “Олий математика”

кафедраси — 1, “Ахборот-кутубхона тизимлари” кафедраси — 1, “Чет тиллари” кафедраси — 1, “Ўзбек ва рус тиллари” кафедраси — 1, “Ахборот технологиялари” кафедраси — 1, “Криптология ва дискрет математика” кафедраси — 1, “Телерадиоэшиштириш тизимлари” кафедраси — 1, “Телекоммуникацияда бошқарув тизимларининг аппарат ва дастурий таъминоти” кафедраси — 1.

Аризалар эълони чоп этилган кундан бошлаб бир ой ичида қабул қилинади. Танловда кўрсатилган лавозимлар бўйича фан докторлари, доцентлар, фан номзодлари ва соҳанинг етук мутахассислари қатнашишлари мумкин.

Маълумот: Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси,
108-бино. Телефон: 238-64-06.

НИМА УЧУН КИТОБ ЎҚИМАЙМИЗ?

Китоб — инсоният яратган энг буюк ихтиролардан бири. У туфайли тараққиёт бир неча марта тезлашди. Инсон заковати, тафаккурининг ноёб дурдоналари кейинги авлодларга етиб борди. Тарихнинг ҳар бир дақиқаси бир умрга китобларга муҳрланди.

Вақтнинг етишмаслиги, кўнгилхушлиқлар тури кўплиги ва китобнинг нархи юқорилиги бугун одамларнинг мутолаага бўлган қизиқишини сусайтирмақда. Аммо агар биз ушбу учта сабабни батафсил кўриб чиқсак, китоб ўқишни ёқтирадиган киши учун бу тўсиқ эмаслигини тушунамиз.

Биринчидан, ҳар кун ҳар бир инсоннинг кўп вақти беҳуда кетаётганини таъкидлаш керак. Китоб бу бўшлиқни мукамал тўлдириши мумкин. Иккинчидан, вақтни талаб қиладиган жуда кўп замонавий хоббилардан фарқли ўлароқ, китоб ўқиш жуда кўп афзалликларга эга.

Охир-оқибат, кутубхонада китоб ўқиш китобга сарфланадиган маблағ нархини сезиларли даражада тушириши мумкин. Демак, бу сабаблар шунчаки баҳона.

Китоб ўқиш инсон ҳаёти учун муҳим:

- мавжуд муаммоларни тушуниш ва уларни ҳал қилишни ўргатади;
- ўзига ишонч ҳосил қилади, йўқчилик ва чекловлар ҳис-

сиётдан халос бўлишга имкон беради;

■ ўқиш эътиқодни мустаҳкамлайди, онгни шакллантиради ва янги нарсаларни қабул қилишга тайёрлайди ва фикрни чарқайди;

■ ўқиш адабиёт дурдоналари билан танишиш имконини беради;

■ қизиқарли ва ҳаяжонли воқеаларни ўқиш одами стрессдан озод қилади ва тинчлантиради.

Китобсиз илму маърифатта эришишни, илмий маърифатсиз эса тўқис жамият куришни тасаввур қилиб бўлмайди. Шундай экан, китобни қафтда тутиб, ошиқмай-ҳовлиқмай, кўзга суртудек эъозлаб-авайлаб, роҳатланиб, завқларга тўлиб-тошиб ўқиганга нима етсин?!

Ж.ЯДГАРОВА,
Сирдарё вилоят
АКМ бўлим мудир

КОКА-КОЛАНING НООДАТИЙ ФЙДАЛАРИ

Бу ичимликни кўпчилик севиб истеъмол қилади. Унинг ноодатий фойдали томонлари ҳақида ҳамма ҳам билвермас керак. Маслаҳатларимиз шу ҳақда:

■ Агар сирли товонгиз тагига олган бўлса, унга кола куйиб қайнатинг: товонгиз янгидек бўлади-қўяди.

■ Бу ичимликни ликопчаларга куйиб, боғингизга қўйсанинг, шиллиққуртлардан қутулишингизга ёрдам беради. Ҳашаротни коланинг ширин ҳиди жалб қилади, бу ликопга тушгач эса қайтиб чиқа олмайди.

■ Сочингизни бўяганингизда ранги сиз истганингиздан тўқроқ чиққан бўлса, сочларни кола билан чайиш уларга бироз очроқ тус беради. Кока-кола сочлар учун кондиционер вазифасини ҳам ўташи мумкин: сочларингизни аввал қолада, кейин сувда чайинг ва қуригинг.

■ Тангаларингиз эскирган бўлса, кола ёрдамга келади. Унга ботириб олсангиз, янгиланиб, ялтिलाб чиқади.

■ Кола билан тилла ёки кумуш буюмларингизни тозаласангиз бўлади. Бунинг учун уларни бир неча дақиқага қолага солиб қўйинг ва тиш чўткасида енгил ишқалаб юборинг: улар ялтираб тозарлади. Аммо бундай муолажани тошни буюмларда қўлламаган маъқул.

■ Агарда занглаб қолган эски болтни бурай олмаётган бўлсангиз, кичик матони қолага ботириб, болт атрофига 1-2 соатга ўраб қўйинг. Шундан сўнг уни бураш бир мунча осон кечади.

■ Кока-колани човгумга куйиб, кечасига қолдиринг. Эрталабгача човгум ичида йиғилган куйқалан халос бўлади.

■ Кока-колани унитазга қуйсангиз, уни оппоқ қилиб тозалайди.

■ Кока-колани сеvimли соусингиз билан 1:1 нисбатда аралаштириб, турли гўштли таомлар ёки товуқ устига суртиб пиширсангиз жуда мазали чиқади.

ВОҚЕА

БЕЛГИЯ ФУҚАРОСИ ЛОТЕРЕЯДА 17 МИЛЛИОН ЕВРО ЮТИБ ОЛДИ

Шу йилнинг 11 апрел санасида Белгия фуқароси “EuroMillions” лотереясида 17 миллион евро ютиб олди.

Мазкур лотерея сабабли ҳар йили бир неча белгиялик миллионерга айланмоқда. Масалан, 2016 йил октябрда брюсселлик кўча тозаловчи 168 миллион евролик жекпотни қўлга киритиб, қироллик

тарихидаги энг катта ютуқ соҳибига айланган эди.

Мазкур лотерея билети 2,5 евро туради ва жами қатнашчилар сони 200 миллион атрофидадир.

ЧОРЛОВ!

Унутиб қўймадингизми?
Қўрматли муштарийлар, қадрли алоқачилар! “Xabar”га 2018 йоши учун **обуна давом этмоқда**

Газетага “Ўзбекистон почтаси” АЖ алоқа бўлимлари, “Матбуот тарқатувчи” АК матбуот дўконларида обуна бўлишингиз мумкин!

<p>Xabar</p> <p>МУАССИС:</p> <p>ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА КОММУНИКАЦИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ</p> <p>Бош муҳаррир вазифасини вақтинча бажарувчи: Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ</p>	<p>ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Азим АХМЕДҲАДЖАЕВ (Ҳайъат раиси), Фарҳод РЎЗИЕВ, Шухрат АТАМУҲАМЕДОВ, Тўлқин ТЕШАБОВЕВ, Лутфилло ТУРСУНОВ (масъул котиб).</p>		<p>МАНЗИЛИМИЗ:</p> <p>100105, Тошкент, Тодлимаржон кўчаси, 6-уй. Тел.: 291-43-92, 291-43-28, 291-43-61, 291-43-78 Факс: 291-43-70. E-mail: info@xabar.uz</p>	
	<p>Тахририятга келган қўлёзма ва суратлар эгаларига қайтарилмайди. Муаллифларнинг фикрлари тахририят фикридан фарқлангани мумкин. Нашримиздан кўчириб босилганда “Xabar”дан олинганлиги кўрсатилиши шарт.</p> <p>Газетани тайёрлашда интернет материалларидан ҳам фойдаланилади. Баҳоəsi келишилган нарҳда.</p>		<p>Обуна индекси — 228.</p> <p>Газета тахририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. Дизайнер: Аслиддин БЎРИЕВ. Навбатчи: Аслиддин БЎРИЕВ.</p>	
<p>Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 0016 рақами билан 2013 йил 23 июлда рўйхатга олинган.</p>	<p>Газета ҳафтаининг жума кунини чиқади</p>	<p>“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Манзил: Тошкент шаҳри, “Буюк Турон” кўчаси, 41-уй.</p>	<p>G-443 сонли буюртма. Офсет усулида босилди. Қозғ бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ. Адади: 8728 нуска.</p>	<p>ISSN 2010-6424</p> <p>Босишга топширилди — 20.00. Босишга топширилиш вақти — 20.00.</p>
<p>Вилоят муҳбирлари:</p>	<p>Андижонда 226-47-80 (0365)600-87-21 (94) 199-95-64</p>	<p>Жиззахда Наманганда 91) 353-71-25</p>	<p>Навоийда 225-91-10</p>	<p>Нукусда 554-35-45</p>
			<p>Самарқандда (91)557-84-44</p>	<p>Термизда (91)235-88-68</p>
			<p>Тошкентда 291-43-28</p>	<p>Урганча (97) 211-65-05</p>
			<p>Фарғонада 244-18-05</p>	<p>Қаршида (93)931-08-99</p>